

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ
  - 1.1. Γενικά – Ιστορικό
  - 1.2. Στόχοι της μελέτης
  - 1.3. Μεθοδολογία

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
  - 2.1. Φυσικό Περιβάλλον
  - 2.2. Ανθρώπινο δυναμικό
  - 2.3. Υποδομές
  - 2.4. Παραγωγικοί τομείς

3. ΣΤΟΧΟΙ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

4. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΟΧΩΝ – ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
  - Α. Ανθρώπινο δυναμικό.
  - Β. Βασικές Υποδομές.
  - Γ. Παραγωγικοί τομείς.
  - Δ. Βελτίωση ποιότητας ζωής.
  - Ε. Κοινωνία της πληροφορίας.
  - ΣΤ. Τεχνική Βοήθεια.

5. ΘΕΣΜΙΚΕΣ & ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σαν... επίλογος

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Γενικά - Ιστορικό

Όπως και με τα προηγούμενα Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Περιφερειακή Ανάπτυξη (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα –ΜΟΠ, «Πακέτο Ντελέρ» κλπ.), έτσι και με το προετοιμαζόμενο 3^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (γνωστό και σαν «Πακέτο Σαντέρ») η Χώρα, η Περιφέρεια και ο Νομός μας έχουν εναποθέσει ένα σημαντικό μέρος των ελπίδων και των προοπτικών τους για ανάπτυξη στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εκμετάλλευση των πόρων που θα προκύψουν.

Στη βάση αυτή είναι σίγουρο ότι θα υπάρξει ένας αγώνας για την ένταξη όσο το δυνατόν περισσότερων έργων από κάθε περιφέρεια και κάθε Νομό.

Θα υπάρξουν επίσης και μέσα στους ίδιους τους νομούς διαφορετικές προτάσεις και εκτιμήσεις κατά περιοχή. Είναι βέβαιο πάντως ότι το κόστος των έργων που θα προταθούν από τους αρμόδιους φορείς θα είναι πολλαπλάσιο των δυνατοτήτων χρηματοδότησης.

Έτσι, προκύπτει επιτακτική η ανάγκη να υπάρξουν προτάσεις τεκμηριωμένες αλλά και ιεραρχημένες, ώστε να είναι πιο εύκολη η προσαρμογή τους στα ρεαλιστικά πλαίσια που θα προκύψουν από το πραγματικό ύψος των πιστώσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, το τμήμα Ανατολικής Στερεάς του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας προχώρησε στην ανάθεση σε ομάδα εργασίας της επεξεργασίας συγκροτημένης πρότασης παρέμβασης στο 3ο Κοινοτικό πλαίσιο Στήριξης, με στόχο τη μέγιστη δυνατή αξιοποίησή του για την ανάπτυξη του Νομού Ευρυτανίας.

Η μελέτη προκηρύχθηκε με το 1171/29-10-98 έγγραφο του Τ.Ε.Ε. / Τμήμα Ανατολικής Στερεάς και ανατέθηκε με το 249/24-2-99 έγγραφό του στην ομάδα που αποτελείται από τους :

- Δημήτριο Μπαμπαλή, Πολ. Μηχανικό,
- Μαρία Παπαδοπούλου, Πολ. Μηχανικό
- Κων/νο Κεχρμπάρη, Μηχ/γο Μηχανικό

1.2. Στόχοι της μελέτης

Σκοπός της εργασίας αυτής δεν είναι να υποκαταστήσει τις προτάσεις των φορέων, όπως: των Δήμων, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, των Περιφερειακών Διευθύνσεων κλπ. Αντίθετα, στοχεύει στην καταγραφή αυτών των προτάσεων, την επεξεργασία τους, τη σύνθεσή τους και την αντιμετώπισή τους από πιο «ψυχρή» και τεχνοκρατική άποψη.

Πιστεύουμε ότι έτσι θα συμβάλουμε στην εξάλειψη τυχόν ακραίων περιπτώσεων, την ορθολογική ιεράρχηση και, σε τελευταία ανάλυση, στη διαμόρφωση μιας ρεαλιστικής πρότασης προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης του Νομού μας.

1.3. Μεθοδολογία

Για την εκπόνηση της μελέτης αυτής, ακολουθήσαμε τα εξής βήματα:

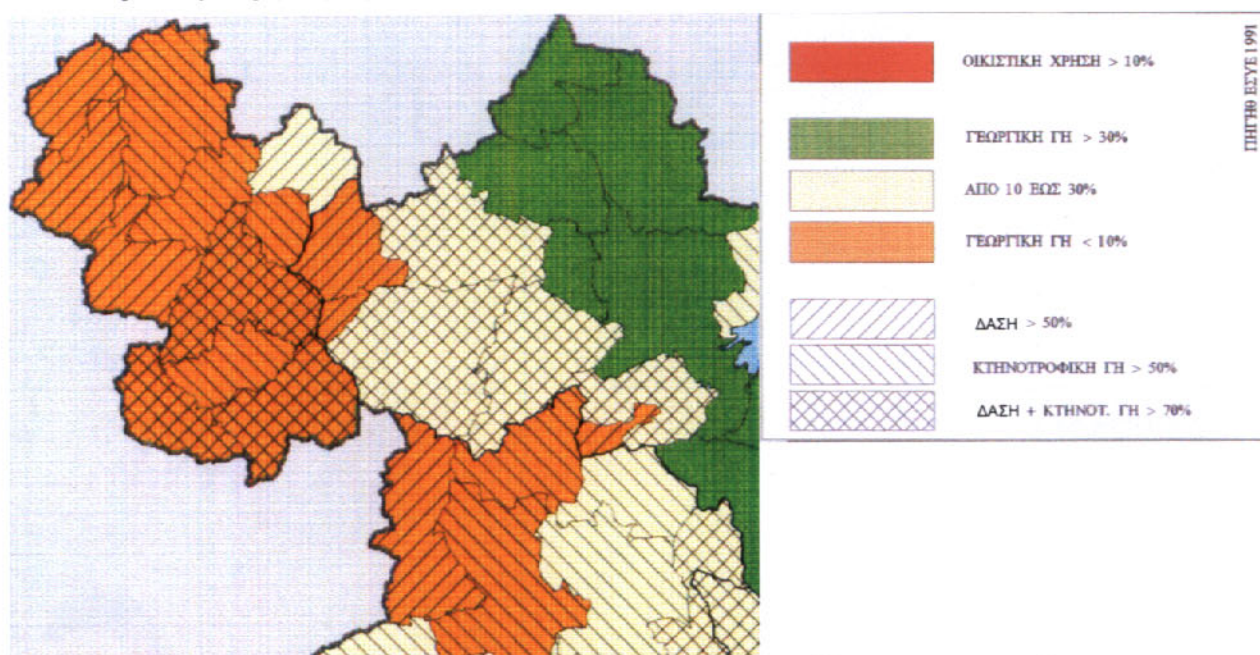
- ♦ Συγκέντρωση και μελέτη των οδηγιών για το 3^ο Κ.Π.Σ. του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας με έμφαση στην εξειδίκευσή της για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και το Νομό Ευρυτανίας.
- ♦ Καταγραφή και μελέτη των προτάσεων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ευρυτανίας και των νεοσύστατων Δήμων. Ειδικά από τους Δήμους συγκεντρώθηκαν και αξιολογήθηκαν τόσο οι προτάσεις τους για το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης, όσο και οι προτάσεις έργων για το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης(ΕΠΤΑ). Και τούτο, γιατί πολλοί Δήμοι εντάσσουν στις προτάσεις τους γι' αυτό το Πρόγραμμα μεγάλα και σημαντικά έργα που μάλλον είναι αδύνατο να ενταχθούν και να εκτελεσθούν μέσα απ' αυτό.
- ♦ Συγκέντρωση στοιχείων και προτάσεων φορέων όπως η Δ/ση Δασών Ευρυτανίας, η Διεύθυνση Γεωργίας, η Αναπτυξιακή Εταιρεία Αγροτικής Ανάπτυξης «ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ ΑΕ» κλπ.
- ♦ Καταγραφή των αναπτυξιακών κατευθύνσεων και σχεδιασμών που αφορούν στο Νομό Ευρυτανίας και προγραμματίζονται από την Κεντρική η Περιφερειακή Διοίκηση (π.χ. Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων)
- ♦ Καταγραφή και έρευνα των κατευθύνσεων που προτείνονται από Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (π.χ. Δήμος Καρπενησίου).
- ♦ Συγκέντρωση και αξιολόγηση μελετών και προγραμμάτων που έχουν εκπονηθεί αλλά δεν έχουν προκριθεί ή δεν έχουν υλοποιηθεί ακόμη. Τέτοιες αξιολογες μελέτες έχουν εκπονηθεί από την ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ ΑΕ αλλά και άλλους Φορείς του νομού.

- ◆ Συλλογή στοιχείων για προηγούμενα Προγράμματα Αναπτυξιακών κατευθύνσεων, έργων που εκτελέστηκαν μέσα από τέτοια Προγράμματα και των επιπτώσεών τους στην ανάπτυξη του νομού.
- ◆ Επεξεργασία όλων των παραπάνω στοιχείων, ιεράρχηση και αξιολόγησή τους.
- ◆ Διαμόρφωση της πρότασης με τη δομή και τη γενική διαίρεση:
  - ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης
  - στόχοι – στρατηγική
  - εξειδίκευση στόχων-τομεακές παρεμβάσεις
  - θεσμικές και οργανωτικές προϋποθέσεις εφαρμογής.
  - αξιολόγηση – συμπεράσματα.

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

2.1 Φυσικό Περιβάλλον

Ο Νομός Ευρυτανίας βρίσκεται στο Δυτικό τμήμα της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Η έκτασή του είναι 1871 km² και η κατανομή των εκτάσεων, καθώς και η υψομετρική διαβάθμιση φαίνεται στους παρακάτω χάρτες 2.1. και 2.2. Είναι προφανές ότι πρόκειται για ορεινή περιοχή με έντονο ανάγλυφο, έντονες κλίσεις εδάφους (Χάρτης 2.3).

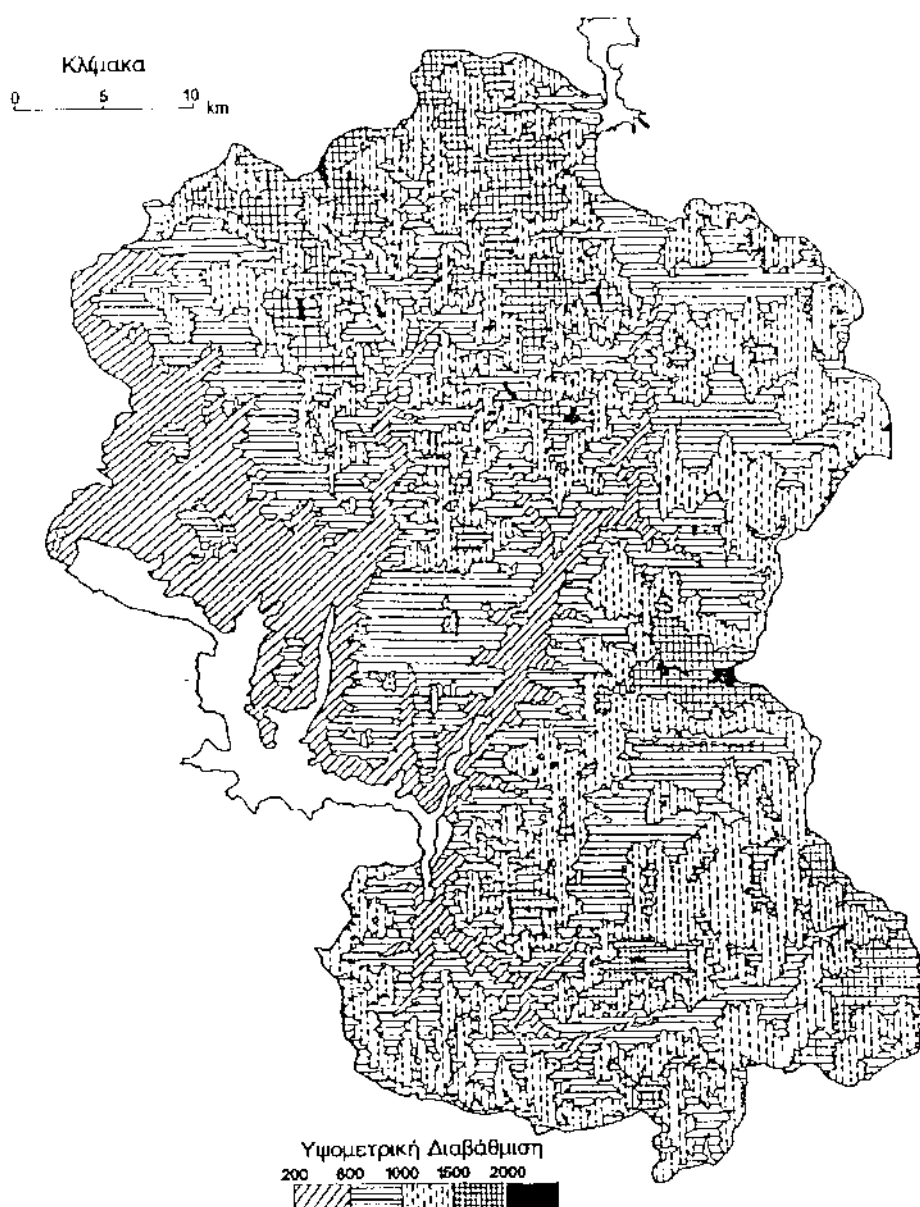
Χάρτης 2.1: Κατανομή εκτάσεων Ν. Ευρυτανίας ανάλογα με τη χρήση.

Ο χώρος του Νομού Ευρυτανίας διαιρείται υδρολογικά σε τρεις ξεχωριστές κύριες λεκάνες από τους ποταμούς Αχελώο, Αγραφιώτη, Μέγδοβα, οι οποίοι με κατεύθυνση από βορειοανατολικά προς νοτιοδυτικά διασχίζουν το νομό και καταλήγουν στην τεχνητή Λίμνη Κρεμαστών, της οποίας είναι οι κύριοι τροφοδότες.

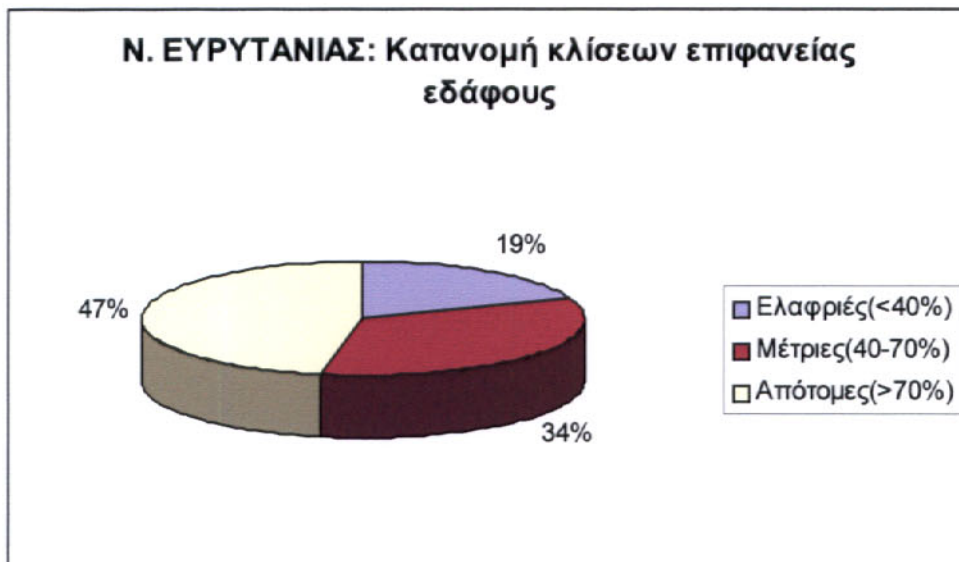
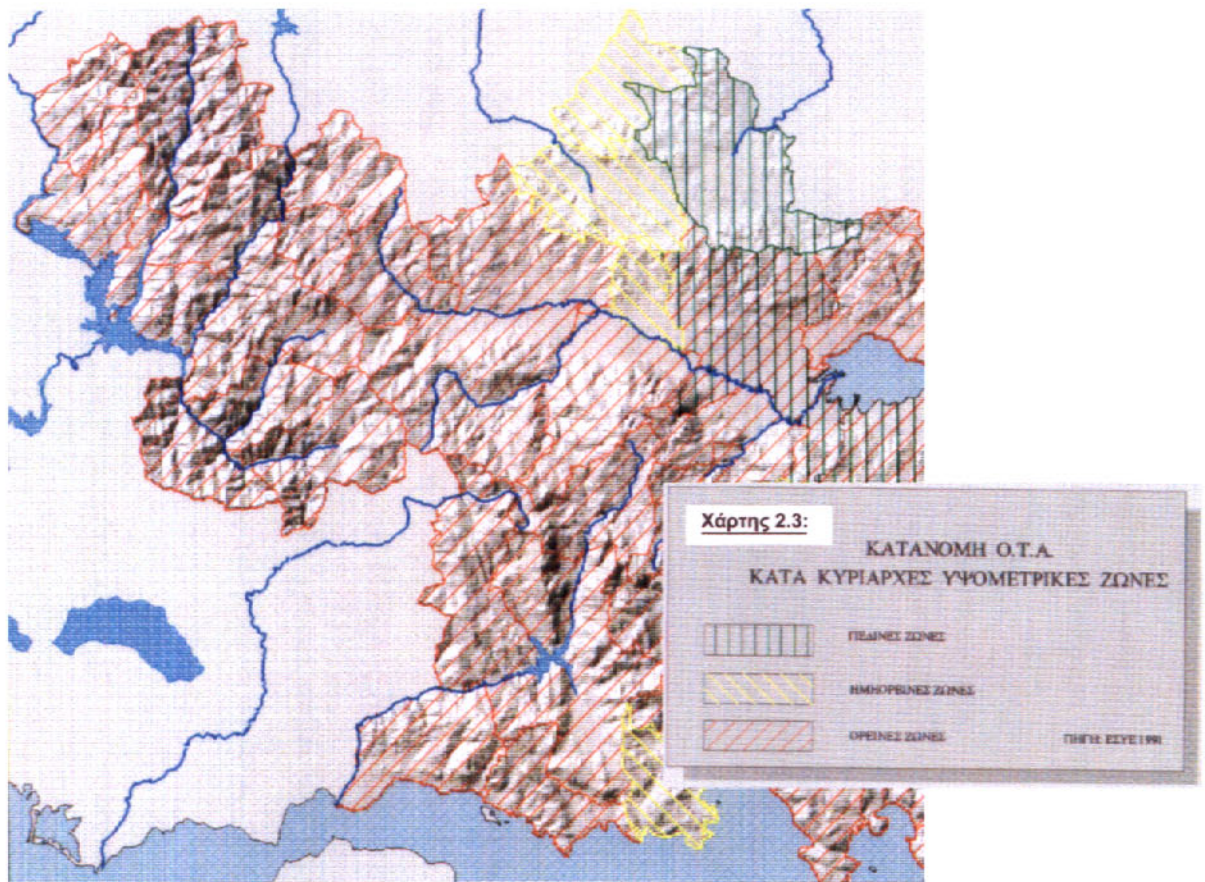
Από πλευράς κλίματος ο Νομός Ευρυτανίας παρουσιάζει σε διάφορες διακυμάνσεις τα στοιχεία του ηπειρωτικού κλίματος με ψυχρούς χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια, και τις μεγαλύτερες βροχοπτώσεις της περιφέρειας όπως φαίνεται από τους συνημμένους χάρτες και διαγράμματα.

Κατά γενική ομολογία το φυσικό περιβάλλον της Ευρυτανίας είναι ιδιαίτερου κάλλους, με συχνές εναλλαγές του τοπίου, ποικιλία χρωμάτων, βλάστηση εναλλασσόμενη με αλπικά τοπία. Η ποιότητα επίσης που έχει διατηρηθεί στο φυσικό περιβάλλον του Νομού είναι πολύ καλή:

Δεν υπήρξαν έντονες διαταράξεις και επιδράσεις σ' αυτό από ανθρωπογενείς παράγοντες. Τα λίγα στοιχεία υποβάθμισης, όπως για παράδειγμα η ύπαρξη κάποιων ανεξέλεγκτων σκουπιδότοπων, η υπερβόσκηση αλπικών εκτάσεων ή η εμφάνιση διαβρωτικών κατολισθητικών φαινομένων (κυρίως λόγω της εγκατάλειψης και της μη εκτέλεσης των απαραίτητων έργων) δεν ανατρέπουν την θετική συνολική εικόνα.

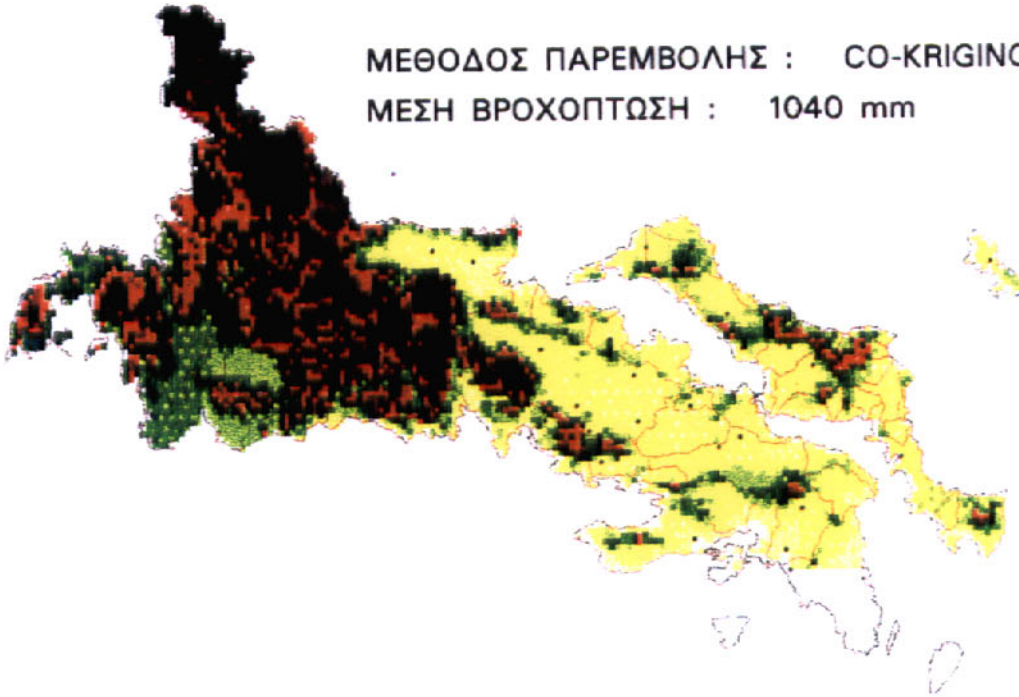
Χάρτης 2.2: Κατανομή υψόμετρων Ν. Ευρυτανίας.

Διάγραμμα 2.4: Κατανομή εδαφών ανάλογα με τις κλίσεις.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΠΑΡΕΜΒΟΛΗΣ : CO-KRIGING
 ΜΕΣΗ ΒΡΟΧΟΠΤΩΣΗ : 1040 mm

Χάρτης 2.5: Βροχοπτώσεις στην ευρύτερη περιφέρεια.

	ΙΑΝ	ΦΕΒΡ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ	ΣΥΝ.
Διλιάρτου	109,2	75,4	73,4	45,9	32,5	18,5	5,3	25,6	31,2	57,1	82,0	121,9	678
Λαμία	59,6	68,9	59,6	47,8	36,2	23,1	18,7	23,7	16,8	74,3	74,3	69,2	572
Καρπενήσι	129,2	130,0	119,9	110,2	77,8	42,6	29,0	24,8	40,2	118,9	172,7	118,9	1187
Χαλκίδας	41,9	43,4	49,1	30,8	18,6	11,6	6,4	8,2	6,8	41,0	57,2	49,3	339
Άμφισσας	109,3	89,7	76,7	48,0	29,2	15,9	13,9	10,6	22,9	82,5	127,0	145,7	776

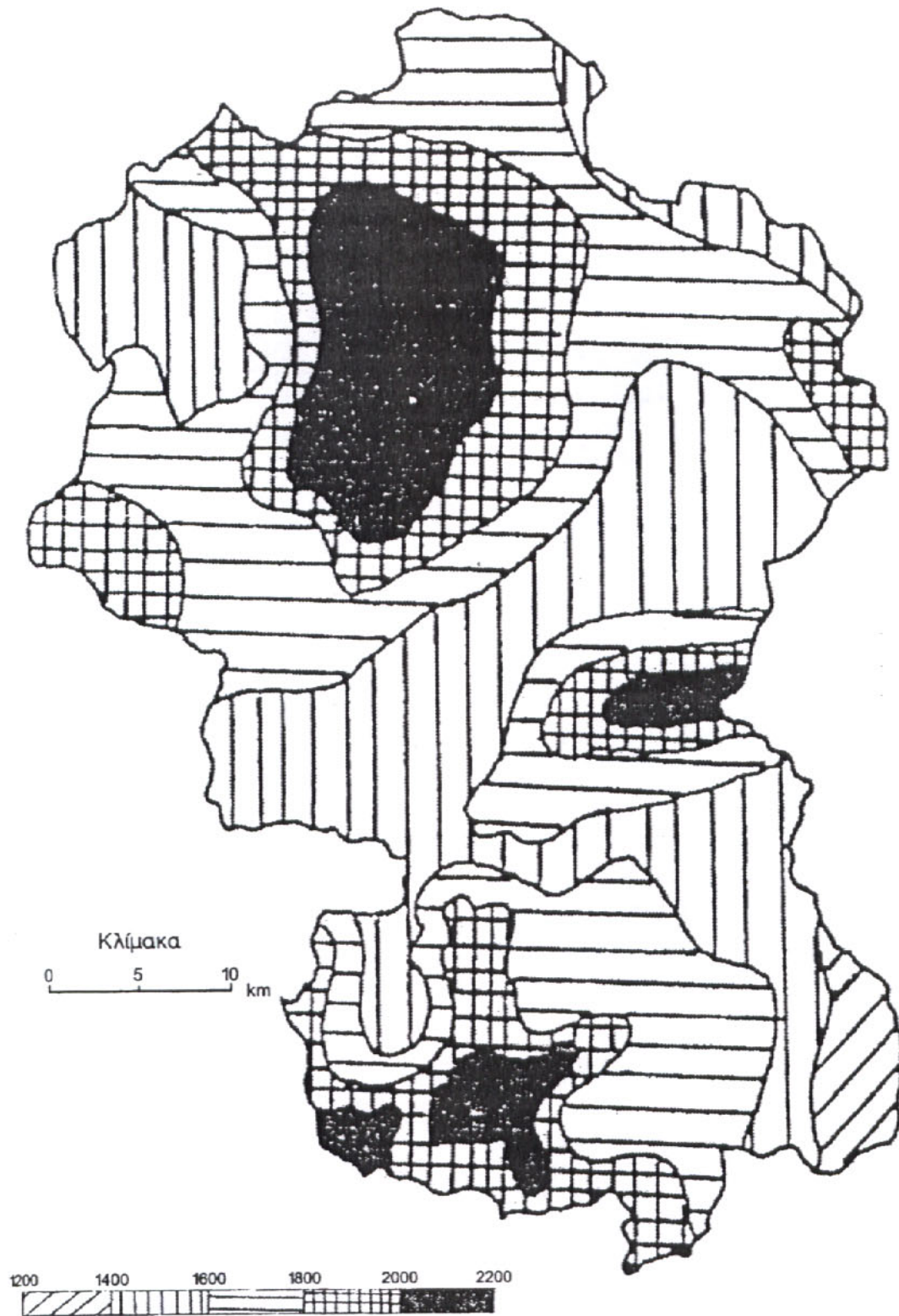
Πίνακας 2.2.1: Μέση μηνιαία & ετήσια βροχόπτωση σε επιλεγμένους μετεωρολογικούς σταθμούς.

Η ποιότητα και η ομορφιά του περιβάλλοντος είναι το σημαντικότερο προσόν του Νομού Ευρυτανίας το οποίο μπορεί να αποτελέσει κύριο οικονομικό πόρο για την επιβίωσή του.

Η ποιότητα και η ομορφιά του περιβάλλοντος είναι το σημαντικότερο προσόν του Νομού Ευρυτανίας το οποίο μπορεί να αποτελέσει κύριο οικονομικό πόρο για την επιβίωσή του.

Η ποιότητα περιβάλλοντος είναι συνώνυμη με ένα λειτουργικό σύστημα ανθρώπου-περιβάλλοντος, με μια αλληλεπίδραση και συνεργασία πολλαπλών παραγόντων και παραμέτρων προς ένα γενικό σύνολο, στο οποίο ο άνθρωπος κερδίζει τα προς το ζην όχι με τη ληστρική εκμετάλλευση και καταστροφή της φύσης, δημιουργώντας έτσι σε βάρος του ένα όλο και πιο εχθρικό ζωτικό περίγυρο, αλλά με το να πετυχαίνει την οικονομική εξασφάλιση της ύπαρξής του με την φροντίδα για τη διατήρηση της φύσης.

Η επιθυμία να δημιουργηθεί στην Ευρυτανία μια τέτοια ποιότητα περιβάλλοντος εκεί όπου λείπει, και να διατηρηθεί με κάθε μέσο εκεί όπου υπάρχει, παρουσιάζεται σαν επιτακτική ανάγκη –ανώτερος στόχος που περιλαμβάνει και καθοδηγεί όλους τους τομείς του σχεδιασμού, της λήψης αποφάσεων και της ανάληψης ενεργειών για την περιοχή.

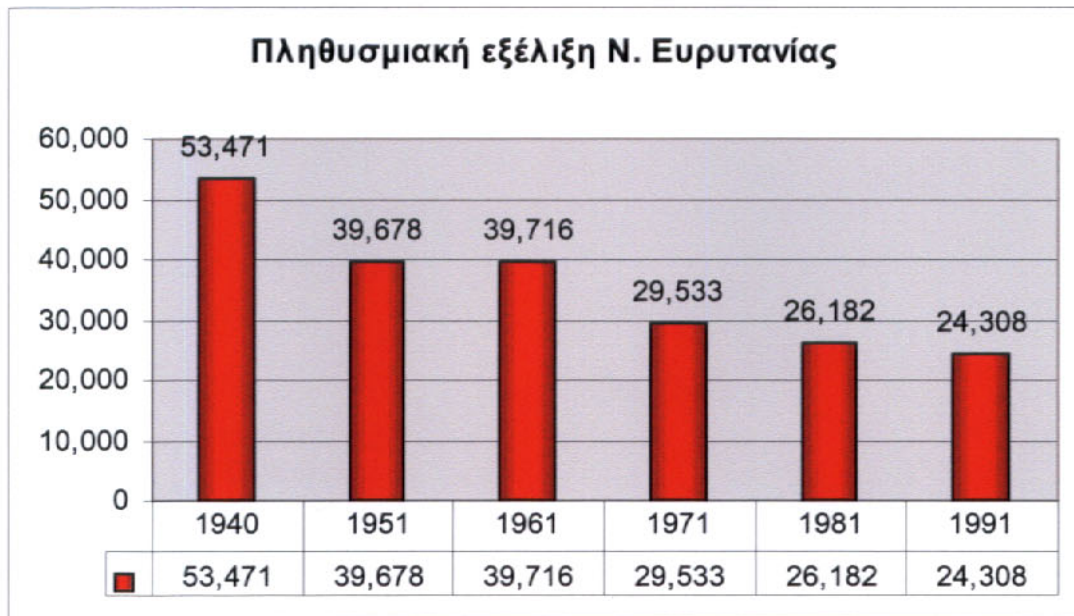

Χάρτης 2.6: Κατανομή βροχοπτώσεων στο Ν. Ευρυτανίας.

2.2 Ανθρώπινο δυναμικό

Η πληθυσμιακή μεταβολή του Νομού Ευρυτανίας, όπως φαίνεται στον πίνακα και διάγραμμα 2.2.2 είναι συνεχώς αρνητική από το 1940 μέχρι σήμερα.

Εξίσου απογοητευτική εικόνα προκύπτει από τον πίνακα 2.2.3: «φυσική κίνηση πληθυσμού : γεννήσεις-θάνατοι». Η παραπέρα ανάλυση των στοιχείων θα δείξει ότι όλοι οι πληθυσμιακοί δείκτες του νομού φθίνουν, με εξαίρεση το Καρπενήσι όπου παρουσιάστηκε μια αύξηση στην περίοδο 61-81 και μια σταθεροποίηση στη συνέχεια.

Πίνακας-διάγραμμα 2.2.2: Πληθυσμιακή εξέλιξη Ν. Ευρυτανίας

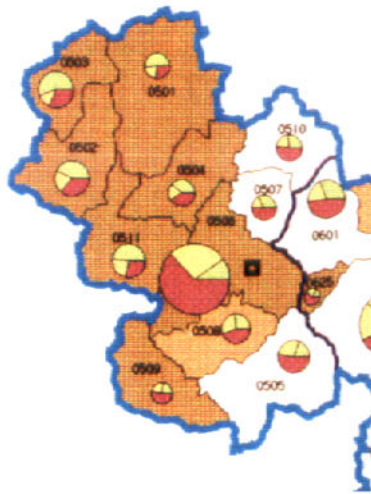
Διάγραμμα 2.2.3 Φυσική κίνηση πληθυσμού.

Η μέση πυκνότητα του πληθυσμού, σύμφωνα με την απογραφή του 1991 είναι μόλις 13 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Αν, μάλιστα, λάβει κανείς υπόψη ότι σύμφωνα με αξιόπιστες εκτιμήσεις ο πραγματικός πληθυσμός αυτής της απογραφής δεν ήταν 24.307, αλλά περίπου 20.000 κάτοικοι, η πυκνότητα αυτή είναι ακόμη μικρότερη.

Σύμφωνα με στοιχεία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης το εργατικό δυναμικό του νομού τις τελευταίες δεκαετίες παρουσιάζεται ως εξής:

Έτος	Ενεργός πληθυσμός	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας	Άνεργοι
1981	10.918	5.314 (49%)	1.984 (28%)	3.105 (28%)	545 (5%)
1991	10.973	5.252 (48%)	1.941 (18%)	3.230 (29%)	300 (3%)
1998	9.303	2.104 (23%)	1.737 (18%)	4.054 (44%)	1.408 (15%)

Πίνακας 2.6: Εργατικό δυναμικό Ν. Ευρυτανίας.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΟΡΙΑ

- ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
- ΟΡΙΑ ΝΟΜΩΝ
- ΟΡΙΑ ΝΕΩΝ ΔΗΜΩΝ

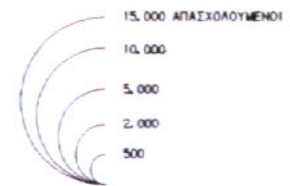
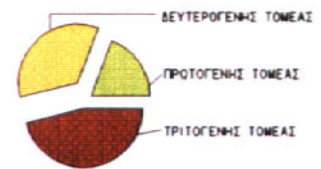
ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

- ◆ ΕΔΡΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
- ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ

ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

- ΑΝΕΡΓΙΑ ΜΕΓΑΛΥΤΗΡΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
- ΑΝΕΡΓΙΑ ΜΕΓΑΛΥΤΗΡΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
- ΑΝΕΡΓΙΑ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

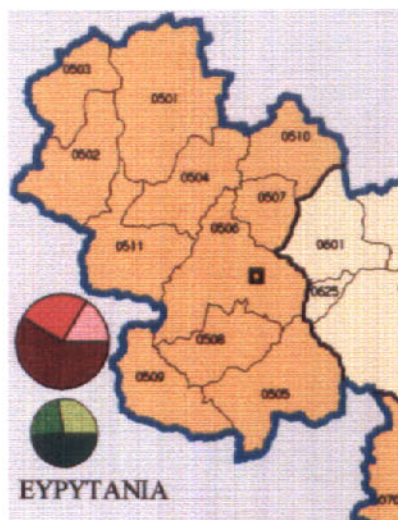

Διάγραμμα 2.2.4: Απασχόληση το 1991 ανά τομέα και νέο Ο.Τ.Α.

Στοιχεία για την απασχόληση πληθυσμού και τη διάρθρωση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.) κατά τομέα απασχόλησης δίνονται και στους χάρτες 2.2.4. , 2.2.5. όπως προκύπτουν από το χωροταξικό σχέδιο Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Εδώ θα πρέπει να επισημανθεί η έλλειψη πραγματικών και αξιόπιστων στατιστικών δεδομένων για το Νομό που οφείλονται σε πολλούς λόγους, όπως:

- ◆ αλληλοσυγκρουόμενες εκτιμήσεις στοιχείων, από διαφορετικές Υπηρεσίες.
- ◆ εκτεταμένη υποαπασχόληση στον πρωτογενή τομέα
- ◆ πολλαπλή απασχόληση, σε περισσότερους από έναν τομείς, για συμπλήρωση του εισοδήματος
- ◆ απασχόληση σε δραστηριότητες που είναι δύσκολο να καταγραφούν και να εκτιμηθούν τα αποτελέσματά τους.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΟΡΙΑ

- ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
- ΟΡΙΑ ΝΟΜΟΥ
- ΟΡΙΑ ΝΕΩΝ ΔΗΜΩΝ

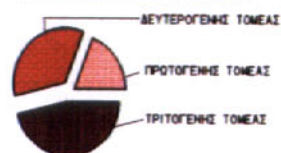
ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

- ◆ ΕΔΡΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
- ΠΡΟΤΕΥΟΥΣΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

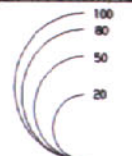
ΟΡΙΑ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- ΟΡΙΑ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ (ΥΠΕΘ)
- ΠΕΡΙΟΧΗ Β
- ΠΕΡΙΟΧΗ Γ
- ΠΕΡΙΟΧΗ Β/Γ
- ΠΕΡΙΟΧΗ Δ
- ΟΡΙΑ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΚΗΡΥΧΘΕΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΟΡΕΣΜΕΝΕΣ (ΕΟΤ)

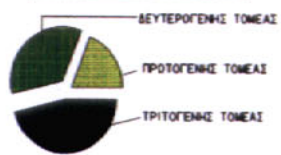
ΤΟΜΕΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ

ΑΕΠ (ΡΡΣ) ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ (Ε.Ε.·100)

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ (1991)

Διάγραμμα 2.2.5: Τομεακή δάρθρωση Α.Ε.Π.- απασχόλησης πληθυσμού

Κατά τη γνώμη μας θα πρέπει να απασχολήσει τους Νομαρχιακούς φορείς (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, ΤΕΔΚ κλπ.) η εκπόνηση μιας μελέτης – απογραφής των οικονομικών στοιχείων και δεδομένων του Νομού, η οποία θα επεκτείνεται σε βάθος και θα αποτελεί βασικό εργαλείο για κάθε άλλη μελέτη ή ανάλυση.

Πάντως, κάποια γενικά συμπεράσματα, είναι αναμφισβήτητα και ενδεικτικά της κατάστασης του νομού, όπως:

- ◆ -Ο Νομός παρουσιάζεται σταθερά φθίνων στη μεταπολεμική περίοδο, μόνος από ολόκληρη την περιφέρεια.

- ◆ Η ανεργία είναι αυξημένη και αποτελεί τον κύριο λόγο της πληθυσμιακής συρρίκνωσης.
- ◆ Οι πληθυσμιακές πυκνότητες είναι χαμηλότερες των μέσων όρων της Χώρας.
- ◆ Πληθυσμιακή μετακίνηση γίνεται προς περιοχές εκτός του Νομού, κυρίως σε μεγάλα γειτονικά αστικά κέντρα. Το Καρπενήσι, μοναδικό ημιαστικό Κέντρο, ελάχιστα συγκρατεί το ρεύμα ερήμωσης της υπαίθρου, επειδή δεν προσφέρει σημαντικές προοπτικές απασχόλησης.
- ◆ Υπάρχει αδιαμφισβήτητη πληθυσμιακή γήρανση με προφανείς δημογραφικές αλλά και κοινωνικές & οικονομικές επιπτώσεις.

2.3. Υποδομές

2.3.1. Δίκτυα μεταφορών

Το μόνο μεταφορικό δίκτυο που υπάρχει στο Νομό είναι το οδικό. Λόγοι γεωγραφικοί κυρίως, δεν έχουν επιτρέψει την ανάπτυξη άλλου είδους μεταφορών (π.χ. σιδηροδρομικές). Αλλά και αυτό το μοναδικό μέσο επικοινωνίας με την υπόλοιπη Χώρα βρίσκεται σε χαμηλό ποιοτικό επίπεδο. Έτσι, (πιν. 2,3,1) το μεγαλύτερο τμήμα του οδικού δικτύου είναι χωρίς ασφάλτινο οδόστρωμα, ενώ ακόμη και τα 72 χιλιόμετρα του Εθνικού οδικού δικτύου δεν βρίσκονται σε καλή κατάσταση, τόσο από πλευράς γεωμετρικών χαρακτηριστικών χάραξης, όσο και από πλευράς ποιότητας οδοστρώματος.

Παρ' όλο που τα τελευταία 15 χρόνια έχουν γίνει σημαντικές βελτιώσεις στον τομέα αυτό, η κατάσταση κάθε άλλο παρά ικανοποιητική είναι. Δεν υπάρχουν κύριοι οδικοί άξονες που να συνδέουν το νομό με τους γειτονικούς Νομούς Καρδίτσας και Άρτας, γεγονός ιδιαίτερα αρνητικό για την ανταλλαγή προϊόντων και την μετακίνηση ανθρώπινου δυναμικού.

Η μέση ταχύτητα για το Εθνικό δίκτυο δεν ξεπερνά τα 50 χιλ./ώρα ενώ για το επαρχιακό οδικό δίκτυο δεν φθάνει τα 40 km/h. Αν προστεθούν και οι δυσκολίες λόγω καιρικών συνθηκών κατά τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου (χιονοπτώσεις, καταπτώσεις κλπ.), η κατάσταση προβάλλει πολύ δύσκολη.

Κάποια δημοτικά διαμερίσματα (πρώην κοινότητες) επικοινωνούν με την Πρωτεύουσα του Νομού όχι απ' ευθείας, αλλά δια μέσου άλλων νομών. Κάτοικοι απομακρυσμένων πρώην Κοινοτήτων αναγκάζονται να επικοινωνούν με την έδρα του Νομού μόνο από ανάγκη, σε περίπτωση που πρέπει να εξυπηρετηθούν από Νομαρχιακές Υπηρεσίες. Σε άλλες περιπτώσεις επικοινωνούν (αγορές, διασκέδαση κλπ.) με αστικά κέντρα γειτονικών Νομών, λόγω καλύτερου οδικού δικτύου. Το γεγονός αυτό «ξεκόβει» τους κατοίκους και αμβλύνει τη συνοχή και σύμφιξη του Νομού.

Είναι βέβαιο ότι ένα καλό οδικό δίκτυο θα ήταν από μόνο του ικανό να ανεβάσει σημαντικά το επίπεδο ανάπτυξης του νομού, αφού όλοι οι παραγωγικοί τομείς που παρουσιάζουν δυνατότητα για ανάπτυξη, έχουν ως προϋπόθεση για την επίτευξη των αντίστοιχων στόχων τους την δημιουργία ενός ανεκτού οδικού δικτύου. Ο τουρισμός (σύνδεση με την ευρύτερη περιοχή, προσπέλαση στους οικισμούς, στα αξιοθέατα, στα κέντρα χειμερινού τουρισμού, στα δάση) η εκμετάλλευση του δασικού πλούτου (δασικοί δρόμοι, προσπέλαση ανεκμετάλλευστων συστάδων, πυροπροστασία κλπ.) η κτηνοτροφία (προσπέλαση βοσκοτόπων), η μεταποίηση και το εμπόριο (διακίνηση πρώτης ύλης – παραγωγής, εμπορία προϊόντων) και τέλος η ίδια οικιστική αναδιοργάνωση του Νομού έχουν ως προϋπόθεση ένα σύγχρονο οδικό δίκτυο.

Το έντονο ορεινό ανάγλυφο του νομού αποκλείει την σιδηροδρομική επικοινωνία, όπως αποκλείει και την δημιουργία αεροδρομίου με τα σημερινά

τεχνικοοικονομικά κριτήρια. Είναι όμως σκόπιμη η κατασκευή ενός τουλάχιστον ελικοδρομίου για έκτακτες και επείγουσες ανάγκες.

2.3.2. Δίκτυα ενέργειας και τηλεπικοινωνιών

Το δίκτυο ενέργειας της ΔΕΗ καλύπτει περίπου το 99% των οικισμών του Νομού. Υπάρχει πρόβλημα σε ορισμένους απομακρυσμένους οικισμούς που εκτιμάται ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα θα ξεπεραστεί.

Το δίκτυο τηλεπικοινωνίας τα τελευταία χρόνια έχει γίνει πολύ ικανοποιητικό. Υπάρχουν 10.500 συνδέσεις και 8.923 συνδρομητές αναλογία δηλαδή 1 σύνδεση ανά 2 άτομα περίπου. Υπάρχουν όμως και ορισμένες κοινότητες και οικισμοί που ακόμα έχουν πρόβλημα τηλεπικοινωνίας όπως υπάρχει πρόβλημα στην ποιότητα της τηλεφωνίας, με την εφαρμογή όμως των νέων τεχνολογιών (ασύρματη και ψηφιακή επικοινωνία), τα προβλήματα θα ελαχιστοποιηθούν.

Προβλήματα που παρουσιάζονται κυρίως με τις κακοκαιρίες έχουν σχέση με την ανυπαρξία καλού οδικού δικτύου, που θα επέτρεπε την άμεση αποκατάστασή τους.

2.3.3. Δίκτυα ύδρευσης – αποχέτευσης

Το 70% περίπου των οικισμών καλύπτεται από ικανοποιητικό δίκτυο υδροδότησης. Υπάρχουν ελλείψεις κυρίως σε εσωτερικά δίκτυα αλλά και σε ποσότητα νερών. Σε αρκετούς οικισμούς υπάρχει υποτυπώδες δίκτυο διανομής, ενώ σε άλλους τα δίκτυα είναι παλιά, φθαρμένα και υφίστανται πολλές βλάβες. Δεν υπάρχει συστηματικός έλεγχος της ποιότητας των νερών, ενώ λείπουν σχεδόν παντελώς σχέδια αποτύπωσης και καταγραφής των υδρομαστεύσεων και των δικτύων.

Στον τομέα της αποχέτευσης εκτός από την πρωτεύουσα (Καρπενήσι) δεν υπάρχει άλλος οικισμός με ολοκληρωμένο δίκτυο αποχέτευσης και Βιολογικό καθαρισμό ή έστω, αναγνωρισμένο αποδέκτη των λυμάτων.

Κάποιοι οικισμοί (τέως Κοινότητες) διαθέτουν κάποιο κεντρικό δίκτυο αποχέτευσης το οποίο όμως καταλήγει σε κάποιο ρέμα στο κάτω μέρος του οικισμού ή σε σύστημα απορροφητικών βόθρων που πολλές φορές φράζουν και υπερχειλίζουν.

Τέλος, στον τομέα διάθεσης των απορριμμάτων υπάρχει στο Καρπενήσι Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) ο οποίος όμως δεν λειτουργεί οργανωμένα και πρόκειται να μεταφερθεί ή να αλλάξει ριζικά ο τρόπος διαχείρισης των απορριμμάτων. Σχετική μελέτη βρίσκεται υπό εκπόνηση, ενώ έχει ενταχθεί έργο στο Β' ΕΑΠΤΑ (94-99). Στους υπόλοιπους οικισμούς του Νομού η διάθεση γίνεται ανεξέλεγκτα σε κάποιες «απόμερες» χαράδρες. Η κατάσταση αυτή είναι απαράδεκτη και ασυμβίβαστη με την έμφαση στην ποιότητα

περιβάλλοντος που πρέπει να δοθεί και πρέπει να αντιμετωπισθεί ριζικά και άμεσα, πριν πάρει μεγαλύτερες διαστάσεις.

2.3.4. Οικιστική υποδομή

Στο Νομό Ευρυτανίας, εκτός από το Καρπενήσι υπάρχουν 12 οικισμοί (ή τμήματα οικισμών) που έχουν εγκεκριμένο ρυμοτομικό Σχέδιο. Ακόμη και στην πρωτεύουσα υπάρχει τμήμα όπου η δόμηση γίνεται σαν οικισμός προϋφιστάμενος του 1923, ενώ σημαντικό τμήμα του σχεδίου πόλης είναι χωρίς τακτοποίηση (αναδασμό).

Υπάρχουν 82 οριοθετημένοι οικισμοί, και 4 παραδοσιακοί. Οι οικισμοί είναι γενικά διάσπαρτοι, με μεγάλες αποστάσεις μεταξύ τους.

Πρόβλημα έχει δημιουργηθεί με οικισμούς οι οποίοι είχαν χαρακτηριστεί «μεταφερόμενοι» ή «κατολισθήσιμοι» είτε από την εποχή των σεισμών του 1966 είτε με την εμφάνιση κατολισθητικών φαινομένων αργότερα. Για τον αποχαρακτηρισμό αυτών των οικισμών απαιτείται να προηγηθεί η κατασκευή σημαντικών έργων, η μελέτη των οποίων έχει ήδη εκπονηθεί με φροντίδα της ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ ΑΕ.

Παρότι η οικοδομική δραστηριότητα δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί έντονη, υπάρχει σχετική ζήτηση για κατασκευή κυρίως παραθεριστικών κατοικιών σε χωριά ή ανακατασκευή – επιδιόρθωση – επέκταση υπαρχόντων σπιτιών. Λόγω των ειδικών συνθηκών ιδιοκτησιακού καθεστώτος κατακερματισμού λόγω κληρονομιών, εκπατρισμός στο εξωτερικό κλπ, η προσφορά γης μέσα στους οικισμούς είναι πολύ μικρή με αποτέλεσμα οι τιμές να είναι δυσανάλογες και να αποθαρρύνεται η ανοικοδόμηση από μικρομεσαίων εισοδημάτων ενδιαφερόμενους.

Σε κάποιους οικισμούς έχουν ξεκινήσει προσπάθειες ρυμοτόμησης γεωργικών ή άλλων δημοσίων εκτάσεων προκειμένου να λυθεί το πρόβλημα.

2.3.5. Πολιτιστική – ιστορική υποδομή

Η Ευρυτανία έχει να παρουσιάσει μια πλούσια ιστορία από τους αρχαίους χρόνους, τη Βυζαντινή εποχή, την εποχή της Τουρκοκρατίας, της Εθνικής Απελευθέρωσης και της Εθνικής Αντίστασης (41-44). Τα μνημεία βέβαια που έχουν απομείνει σαν κληρονομιά, δεν είναι ανάλογα της ιστορίας της ή δεν έχουν ανευρεθεί και αξιοποιηθεί επαρκώς. Παρ' όλα όμως αυτά, είναι σημαντικά, αναφέροντας ενδεικτικά:

- ◆ Ναός Αγ. Λεωνίδα (Κλαυσί)
- ◆ Ι. Μονή Προυσού, Πύργος Καραϊσκάκη
- ◆ Βυζαντικά μνημεία Αγράφων , Βραγγιανών & Βράχας

2.4. Παραγωγικοί Τομείς

2.4.1. Πρωτογενής Τομέας

Η συνολική γεωργική γη του Νομού είναι περίπου 91.000 στρέμματα από τα οποία 45.000 στρέμματα καλλιεργούνται και τα υπόλοιπα όχι (πιν. 2.4.1.) Από τα καλλιεργούμενα, με σημαντικά αρδευτικά έργα που έγιναν τα τελευταία χρόνια, αρδεύονται τα 35.000 περίπου στρέμματα.

Κατάσταση γεωργικής γης	Επιφάνεια (στρ.)
Καλλιεργούμενη	45.000
Αγρανάπταυση	14.000
Χαρτολίβαδα	18.000
Εγκαταλειμμένη	18.000
Σύνολο	91.000

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4.1. Κατανομή γεωργικής γης.

Τα κυριότερα προϊόντα που παράγονται είναι:

- ◆ -Φασόλια, πατάτες, κηπευτικά
- ◆ -καρύδια, κάστανα
- ◆ -κτηνοτροφικά: γάλα, τυρί, κρέας κυρίως αμνοερίφια και λιγότερο βοδινό,
- ◆ -ελιές & καπνά στις παραλίμνιες και ημιπεδινές περιοχές
- ◆ -δασικά προϊόντα: κυρίως ελάτη 40.000 m³ ανά έτος από τα οποία 20.000 m³ τεχνικού ξύλου.
- ◆ -μέλι (κυρίως με μεταφερόμενα μελίσσια).

Αν και δεν υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες εκμετάλλευσης αυτού του τομέα λόγω της διαμόρφωσης του εδάφους και του κλίματος, εντούτοις θα μπορούσε να αναζητηθεί η συμβολή τους στη διαμόρφωση του εισοδήματος αν επιλυθούν κάποια βασικά προβλήματα, όπως:

- -Βελτίωση των τεχνικών γνώσεων του αγροτικού πληθυσμού και στροφή προς καλλιέργειες ποιοτικές, οικολογικές και σχετιζόμενες με τον αγροτουρισμό.
- -Βελτίωση της υποδομής του οδικού δικτύου και καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσης των αγροτών-κτηνοτρόφων.
- -Βελτίωση δασικής υποδομής σε δρόμους, διευθετήσεις χειμάρρων με ενίσχυση καλλιεργειών καστανιάς, χριστουγεννιάτικων δένδρων κλπ.

- -ενίσχυση ιχθυοκαλλιέργειας ποιοτικής πέστροφας από μικρές μονάδες και κυπρίνου (από τη μονάδα της ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ ΑΕ).

2.4.2. Δευτερογενής τομέας

Η απασχόληση στο δευτερογενή τομέα στο Νομό Ευρυτανίας ήταν πάντοτε μικρή σε σχέση με τα δεδομένα τόσο της χώρας όσο και της περιφέρειας. Τα τελευταία όμως χρόνια, με το κλείσιμο των δυο κυρίως μεταποιητικών μονάδων ΕΝΡΥΤΕΧ ΑΕ (πρώην Πειραιϊκή Πατραϊκή) και ΔΑΒΙΕ ΑΕ (Βιομηχανία Ξύλου) ο νομός υπέστη σημαντικό πλήγμα. Πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα για την άρση της κατάστασης.

2.4.3. Τριτογενής Τομέας

2.4.3.1. Τουρισμός

Ο Τουρισμός αποτελεί κύρια πλουτοπαραγωγική πηγή του τόπου με συνεχή ανοδική πορεία. Είναι γεγονός ότι ο Νομός Ευρυτανίας διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων. Σαν τέτοια αναφέρουμε ενδεικτικά:

- -Θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον από πλευράς ομορφιάς, βλάστησης, κλίματος.
- -Μηδενική (σχεδόν) ρύπανση, μόλυνση ή προσβολή του φυσικού αυτού περιβάλλοντος.
- -Γεωγραφική θέση στην “καρδιά” της Ελλάδας. Με βελτίωση των μεταφορικών δικτύων γίνεται εύκολα προσπελάσιμη από μεγάλες περιοχές της Χώρας με κυριότερη την Αττική.
- -Δυνατότητες για ανάπτυξη χειμερινού, θερινού αλλά και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Η σημερινή τουριστική ανάπτυξη εντοπίζεται κύρια στην περιοχή του Καρπενησίου και την Κοιλάδα της Ποταμιάς. Εδώ έχει δημιουργηθεί και η σημαντική Τουριστική υποδομή του νομού με τις ξενοδοχειακές μονάδες και τις άλλες εναλλακτικές δραστηριότητες.

Όμως ολόκληρος ο Νομός διαθέτει τεράστιες προοπτικές και δυνατότητες για ανάπτυξη και άλλων μορφών τουρισμού. Έτσι τα τελευταία χρόνια έχει γίνει μια αξιόλογη προσπάθεια ανάπτυξης του Αγροτουρισμού.

Η προσπάθεια αυτή αποκάλυψε μια εντυπωσιακή δυναμική αυτού του τομέα και υπάρχει συνεχής ζήτηση για αύξηση των επενδύσεων. Είναι πραγματικά μια καινούρια, αποκεντρωμένη μορφή τουρισμού, στηριγμένη σε μικρές

οικογενειακές επιχειρήσεις (μέχρι 5 δωμάτια) και με παράλληλη προσφορά άλλων υπηρεσιών πέρα από τη διαμονή, όπως παραδοσιακών προϊόντων, σπιτικού φαγητού με ντόπια υλικά κλπ.

Η Ευρυτανία προσφέρεται επίσης για ανάπτυξη ηπαίθριων δραστηριοτήτων όπως: ορειβασία, ράφτιγκ, καγιάκ στα ποτάμια και τις λίμνες. Και σ' αυτόν τον τομέα υπάρχει αξιόλογη δραστηριότητα τα τελευταία χρόνια με μεγάλες προοπτικές επέκτασης.

Δεν πρέπει να αγνοηθούν επίσης οι μορφές τουρισμού που έχουν σχέση με θρησκευτικές δραστηριότητες (Μονή Προυσού) καθώς και ο συνεδριακός τουρισμός με την οργάνωση Συνέδρων, ημερίδων κλπ. από δημόσιους και μη φορείς.

Η σημαντικότερη όμως μέχρι τώρα τουλάχιστον τουριστική δραστηριότητα είναι αυτή του χειμερινού τουρισμού.

Η γεωγραφική θέση του βουνού Βελούχι, οι άριστες συνθήκες χιονιού, η σημαντική υποδομή σε μηχανολογικό εξοπλισμό και η πολύ μικρή απόστασή του από την πρωτεύουσα Καρπενήσι (μόλις 11 χιλιόμετρα) είναι τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα που ώθησαν στην ανάπτυξη του Χιονοδρομικού Κέντρου.

Η σημερινή υποδομή του Νομού σε καταλύματα παρουσιάζεται στον πίνακα 2.4.1.

Κατηγορίες	Αριθμός μονάδων	Συνολο δωματίων	Σύνολο κλινών
Ξενοδοχεία πολυτελείας	1	91	207
Ξενοδοχεία Α τάξης	1	20	44
Ξενοδοχεία Β τάξης	2	137	257
Ξενοδοχεία Γ τάξης	4	177	336
Ξενοδοχεία Δ τάξης	1	16	36
Ξενώνες Α τάξης	2	13	61
Ξενώνες Β τάξης	9	119	241
Ενοικιαζόμενα δωμάτια	90	450	900
ΣΥΝΟΛΟ	110	1043	2082

Πίνακας 2.4.1: Τουριστική υποδομή σε καταλύματα

2.4.3.2. Εμπόριο

Το εμπόριο δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένο στο Νομό και ασκείται κυρίως από μικρές επιχειρήσεις οικογενειακής μορφής εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων στην πρωτεύουσα του νομού.

Οι τομείς εμπορικής δραστηριότητας είναι κυρίως ξυλεία, τρόφιμα, ζωοτροφές, υλικά οικοδομών.

Το ανεπαρκές Εθνικό επαρχιακό και δημοτικό οδικό δίκτυο που δημιουργεί δυσκολίες πρόσβασης σε άμορους νομούς & αύξηση του κόστους των προϊόντων, συμβάλει στον περιορισμό των εμπορικών συναλλαγών.

2.4.3.3. Τραπεζικός – ασφαλιστικός τομέας

Στο νομό υπάρχουν 6 καταστήματα τραπεζών με συνολικό αριθμό απασχολούμενων 35 άτομα, ήτοι:

ΕΘΝΙΚΗ:	2 Υποκαταστήματα
ΑΓΡΟΤΙΚΗ :	1 Υποκατάστημα
ΕΜΠΟΡΙΚΗ :	1 Υποκατάστημα
ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ :	1 Υποκατάστημα
ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ:	1 Υποκατάστημα

Επίσης στο Νομό υπάρχουν 3 υποκαταστήματα ασφαλιστικών εταιρειών, ήτοι:
ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ
INTERAMERICAN
NATIONALE NEDERLANDEN

Υπάρχουν επίσης πρακτορεία της ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ και κάποιων μικρότερων Ασφαλιστικών Εταιρειών.

Όσον αφορά στις κρατικές υποχρεωτικές ασφαλίσσεις υπάρχουν υποκαταστήματα του ΙΚΑ, του ΤΕΒΕ & του ΤΥΔΚΥ.

Τα ασφαλιστικά προβλήματα των εργαζομένων αντιμετωπίζονται κυρίως στο πλαίσιο της γενικότερης ασφαλιστικής πολιτικής της Χώρας, χωρίς ουσιαστικές ειδικές ρυθμίσεις.

Έτσι υπάρχουν προβλήματα που έχουν σχέση με την επικοινωνία των ασφαλισμένων με τα αντίστοιχα ταμεία, που βρίσκονται σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα, μετακινήσεις ασφαλισμένων ακόμη και ασθενών, κλπ.

2.4.3.4. Υγεία

Οι εδαφολογικές, κλιματικές και πληθυσμιακές συνθήκες του Νομού, σε συνδυασμό με την κακή κατάσταση των υποδομών στον τομέα των μεταφορών κυρίως, καθιστούν προβληματική και την εξυπηρέτηση του νομού στον τομέα της Υγείας.

Ο τομέας αυτός καλύπτεται (θεωρητικά) από 17 αγροτικά ιατρεία, 2 υγειονομικούς σταθμούς, 1 Κέντρο Υγείας (Δυτικής Φραγκίστας) και το Γενικό νομαρχιακό Νοσοκομείο Καρπενησίου

Τα αγροτικά ιατρεία λειτουργούν υποτυπωδώς, χωρίς ιδιαίτερο κτιριακό εξοπλισμό και μέσα, και βέβαια όταν υπάρχουν διαθέσιμοι γιατροί.

Το Κέντρο Υγείας Δυτ. Φραγκίστας δεν λειτουργεί στην ουσία λόγω έλλειψης ενδιαφέροντος επιστημονικού προσωπικού.

Το Γενικό Νοσοκομείο Καρπενησίου αποτελεί ίσως εξαίρεση με ικανοποιητικό βαθμό στελέχωσης, λειτουργίας και αποτελεσματικότητας. Διαθέτει 50 κλίνες, αρκετά τμήματα, ικανοποιητικό αριθμό επιστημονικού προσωπικού. Υπάρχει δυνατότητα επέκτασης σε κλίνες, αν υπάρξει το απαραίτητο εξειδικευμένο ιατρικό προσωπικό.

2.4.3.5. Παιδεία

Σαν συνάρτηση της πληθυσμιακής συρρίκνωσης και γήρανσης παρουσιάζεται και η κατάσταση στο χώρο της Παιδείας. Όλο και περισσότερα δημοτικά διαμερίσματα (τεως κοινότητες) μένουν χωρίς δημοτικό σχολείο λόγω ανυπαρξίας μαθητών. Οι μισές περίπου από τις τεως Κοινότητες δεν έχουν παιδιά στην ηλικία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στις περιπτώσεις όπου τα παιδιά πρέπει να μεταφερθούν σε σχολεία γειτονικών διαμερισμάτων, αυτό γίνεται με πρόχειρα μεταφορικά μέσα (αγροτικά αυτοκίνητα κλπ.) και σε συνθήκες κάθε άλλο παρά ασφαλείς ιδιαίτερα την χειμερινή περίοδο.

Στο Νομό, λειτουργούν σήμερα:

- 18 Νηπιαγωγεία με 197 νήπια
- 43 Δημοτικά με 1114 μαθητές
- 2 Ενιαία Λύκεια (4 σχολεία Λυκειακών τάξεων με 449 μαθητές)
- 7 Γυμνάσια με 606 μαθητές
- 1 Τεχνικό Επαγγελματικό Εκπαιδευτήριο με 132 μαθητές.
- Γ' τάξη πρώην ΤΕΛ με 68 μαθητές
- Β' τάξη πρώην ΤΕΣ με 18 μαθητές
- 1 Ι.Ε.Κ. με 55 σπουδαστές
- 1 Εκκλησιαστικό Λύκειο με 30 μαθητές τους
- 1 Τμήμα Δασοπονίας παράρτημα του Τ.Ε.Ι. Λαμίας, με 480 σπουδαστές.

Οι κτιριακές εγκαταστάσεις στην πόλη του Καρπενησίου όπου και η σημαντικότερη δραστηριότητα της εκπαίδευσης κρίνονται μάλλον ανεπαρκείς και ξεπερασμένες, ιδιαίτερα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Παρ' όλες τις ελλείψεις όμως υποδομής οι επιτυχίες των αποφοίτων Λυκείων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση είναι αρκετές, συγκρινόμενες με τις επιτυχίες άλλων περιοχών.

Το πρόβλημα όμως έγκειται στο γεγονός ότι μόνο ένα μέρος του επιστημονικού αυτού δυναμικού θα επιστρέψει στην Ευρυτανία, ενώ το υπόλοιπο θα παραμείνει σε άλλες περιοχές, για λόγους που έχουν σχέση με την απασχόλησή τους.

2.4.3.6. Αθλητισμός

Η αθλητική υποδομή του νομού χαρακτηρίζεται μέτρια, ενώ του Καρπενησίου αρκετά καλή. Υπάρχουν δηλαδή 10 γήπεδα ποδοσφαίρου στο Νομό, που όμως χρειάζονται βελτιώσεις για ν' ανταποκριθούν στις απαντήσεις αγώνων της κατηγορίας τους. Στην περιοχή Καρπενησίου υπάρχουν δυο γήπεδα, ένα Εθνικό Γυμναστήριο για ποδόσφαιρο και για μπάσκετ – βόλεϋ (κλειστό) ένα ένα κλειστό Γυμναστήριο (μπάσκετ – βόλεϋ) του Γυμνασίου – Λυκείου, ένα κλειστό κολυμβητήριο γήπεδο τένις και αρκετές ιδιωτικές εγκαταστάσεις άθλησης και προπόνησης ομάδων.

Η ολοκλήρωση της υποδομής θα γίνει με την κατασκευή Αθλητικού Κέντρου Προετοιμασίας Αθλητών που δημοπρατήθηκε ήδη από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού στην περιοχή Πλατανιά του Δήμου Καρπενησίου.

Ο τόπος προσφέρεται για την κατασκευή σύγχρονων και ολοκληρωμένων Αθλητικών εγκαταστάσεων κυρίως για την θερινή προετοιμασία αθλητικών ομάδων, γεγονός που θα έχει αντίκτυπο και στην τουριστική κίνηση.

3. ΣΤΟΧΟΙ - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Οι γενικοί στόχοι κάθε τέτοιου φιλόδοξου Προγράμματος για την Περιφερειακή ανάπτυξη είναι φυσικά η οικονομική ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Εξειδικεύοντας αυτό το γενικό πλαίσιο για το Νομό Ευρυτανίας, με βάση την ανάληψη της υφισταμένης κατάστασης και παίρνοντας υπόψη τις απόψεις και των περισσότερων φορέων της τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορούν να συνοψίσουμε τους στόχους όπως παρακάτω:

3.1. Πληθυσμιακή σταθεροποίηση του νομού, με την συγκράτηση του υπάρχοντος πληθυσμού και ίσως επιστροφή-προσέλευση οικογενειών από υποβαθμισμένα αστικά κέντρα.

3.2. Αύξηση της απασχόλησης και δημιουργία θέσεων εργασίας.

3.3. Ανάπτυξη-βελτίωση των υπάρχουσών τεχνικών και κοινωνικών υποδομών ώστε να πάψει ο νομός να θεωρείται «δυσπρόσιτος» και να εκμεταλλευθεί την πλεονεκτική γεωγραφική του θέση στην «καρδιά» της Ελλάδας.

3.4 Διατήρηση και βελτίωση του θαυμάσιου φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της Ευρυτανίας, το οποίο αποτελεί σημαντική παρακαταθήκη για την επιβίωση και ανάπτυξη της.

3.5. Οργάνωση, ανάπτυξη και προώθηση δραστηριοτήτων κυρίως στον τομέα του τουρισμού αλλά και σε άλλους επί μέρους ή συναφείς τομείς. Η προσπάθεια αυτή πρέπει να γίνει με πολύ προσεκτικά βήματα ώστε να μην αναιρεθεί ή αμβλυνθεί ο προηγούμενος κυρίαρχος στόχος. Όλες οι δράσεις πρέπει να είναι συντονισμένες και να κινούνται στην κατεύθυνση της λειτουργίας ολόκληρης της περιοχής σαν πρότυπου μοντέλου ορεινής οικονομίας.

Οι παραπάνω βασικοί στόχοι πρέπει να επιδιωχθούν μέσα από συγκεκριμένες δράσεις σε επί μέρους τομείς, με βάση τις παρακάτω βασικές αρχές και κατευθύνσεις:

1. Εφαρμογή νέων, πρωτοποριακών μεθόδων και τεχνολογιών, σύμφωνα με δοκιμασμένες πρακτικές όμοιων περιοχών της Ευρώπης.
2. Έμφαση στις μικρές και μεσαίες εκμεταλλεύσεις και επιχειρήσεις. Ακόμη και μεσαίες βιομηχανίες (ΔΑΒΙΕ, ΕΒΡΥΤΕΧ) έχουν αποτύχει στην περιοχή και μια τέτοια αποτυχία οξύνει τα προβλήματα.
3. Ιδιαίτερη ενίσχυση των δραστηριοτήτων που είναι συνδυασμός πολλαπλών παραγόντων και έχουν βέβαια πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στην

οικονομία και την απασχόληση. Για παράδειγμα ο Αγροτουρισμός που δεν αρκείται μόνο στη διαμονή του επισκέπτη, αλλά συνδυάζεται με παραδοσιακά προϊόντα και περιηγήσεις, με επισκέψεις σε μνημεία κλπ., θα δώσει ώθηση σε πολλές κατηγορίες επαγγελματιών.

4. Συντονισμός των δράσεων ώστε ν' αποφευχθούν αλληλοεπικαλύψεις, διπλές ενέργειες προς την ίδια κατεύθυνση και σπατάλη πόρων.
5. Λεπτομερής σχεδιασμός των δράσεων ώστε ν' αποφευχθούν αποσπασματικές ενέργειες που θα υπονομεύσουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Απαιτείται να υπάρξει μελέτη ειδικών για κάθε δράση και έργο, παρακολούθηση του προγράμματος και αξιολόγηση της πορείας του. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην έγκαιρη εκπόνηση ολοκληρωμένων τεχνικών μελετών για τα έργα ώστε ν' αντιμετωπίζονται έγκαιρα τα προβλήματα.
6. Επιλογή του κατάλληλου φορέα υλοποίησης των έργων. Αυτή είναι μια πολύ σημαντική παράμετρος, με δεδομένη την έλλειψη επαρκούς υποδομής σε επιστημονικό προσωπικό στο Νομό Ευρυτανίας. Ο Φορέας υλοποίησης παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην προώθηση, την υλοποίηση και τη λειτουργία του έργου. Θα πρέπει να εξετασθεί η περίπτωση συμβάσεων με ειδικούς συμβούλους, αν δεν υπάρχει αντίστοιχη υποδομή στο Φορέα.

Στο Κεφάλαιο που ακολουθεί αναλύονται και εξειδικεύονται οι επί μέρους δράσεις (κυρίως με τη μορφή κάποιων έργων) κατά τομέα και κατηγορία. Θα πρέπει όμως να τονισθεί εξ' αρχής ότι η κύρια έμφαση πρέπει να δοθεί σε δράσεις που αφορούν στους τομείς:

- Υποδομή
- Τουρισμός
- Περιβάλλον

N. ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

4. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΟΧΩΝ – ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Η εξειδίκευση των στόχων του προγράμματος γίνεται στους παρακάτω τομείς:

A. ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

B. ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

Δ. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Ε. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

ΣΤ. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Εικόνα 4.1:
Τοπίο στον Κρικελλοπόταμο

A. ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

1.- ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η πλειοψηφία του μαθητικού δυναμικού του νομού είναι συγκεντρωμένη στην πόλη του Καρπενησίου .

Για τον λόγο αυτό τα περισσότερα προτεινόμενα έργα στον τομέα της εκπαίδευσης βρίσκονται στο Καρπενήσι. Η ένταξη των έργων αυτών κρίνεται απαραίτητη για να καλυφθούν οι στεγαστικές ανάγκες και να βελτιωθούν οι συνθήκες στα ήδη υπάρχοντα εκπαιδευτήρια.

Η ανακατασκευή του Τεχνικού Επαγγελματικού Εκπαιδευτηρίου (Τ.Ε.Ε.) προτείνεται για την βελτίωση αξιοποίησης των υπάρχοντων χώρων του και την αποφυγή χρήσης του Β.Α. τμήματος του κτιρίου καθώς από ήδη εκπονηθείσα μελέτη κρίθηκε στατικά μη επαρκές το υπόψη κτίριο .

Ακόμη για την διατήρηση και μελλοντική χρήση - όταν επιτευχθούν οι στόχοι του παρόντος προγράμματος - των υπάρχοντων σχολείων, αλλά και για λόγους ιστορικούς πολλές φορές προτείνεται η συντήρηση - βελτίωση των εκπαιδευτηρίων στους άλλους οικισμούς.

Μετά τα παραπάνω προτείνονται τα παρακάτω έργα :

- Κατασκευή Δημοτικού Σχολείου στον Προφήτη Ηλία Καρπενησίου.
- Κατασκευή Ενιαίου Λυκείου στο Καρπενήσι.
- Συντήρηση - βελτίωση - επέκταση των εγκαταστάσεων του 1^{ου} και 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου - Νηπιαγωγείου Καρπενησίου .
- Ανακατασκευή του Τ.Ε.Ε. και κατασκευή Δημοσίου Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης (Δ.Ι.Ε.Κ.) στο Καρπενήσι .
- Βελτίωση - συντήρηση εγκαταστάσεων σχολείων των υπολοίπων οικισμών.
- Ολοκλήρωση - λειτουργία σχολών Ο.Α.Ε.Δ.
- Κατασκευή σχολείου ατόμων με ειδικές ανάγκες .
- Κατασκευή 5^{ου} Νηπιαγωγείου στην περιοχή μεταξύ Αγ. Παρασκευής και Παλιουρούτι

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας, Υπουργείο Παιδείας.

2.- ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ- ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Για την καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού είναι απαραίτητη η κατάρτιση και η εξειδίκευσή του στους τομείς που αναμένεται να συνεισφέρουν άμεσα στην ανάπτυξη του νομού.

Για το λόγο αυτό προτείνεται η επιμόρφωση - απασχόληση σε:

- Προγράμματα εναλλακτικών μορφών τουρισμού (ορειβασία , οδηγοί βάρκας για ράφτινγκ και καγιάκ , αγροτουρισμός κ.λ.π.).
- Προγράμματα βιοκαλλιεργειών
- Προγράμματα παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων .
- Προγράμματα παραγωγής μεταποίησης κτηνοτροφικών προϊόντων με ονομασία προέλευσης.
- Προγράμματα συντήρησης πολιτιστικών μνημείων .
- Προγράμματα προώθησης και διατήρησης τοπικών επαγγελμάτων και παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.
- Προγράμματα πληροφορικής και τηλεεργασίας .
- Προγράμματα μελισσοκομίας.
- Προγράμματα συμβούλων ανάπτυξης.
- Προγράμματα Δασοπονίας και Περιβάλλοντος.
- Προγράμματα ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Προγράμματα στελεχών ξενοδοχειακών μονάδων.
- Προγράμματα κατάρτισης σε νέες τεχνολογίες.

•
ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Υπουργείο Γεωργίας, Υ.Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε., ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ Α.Ε.

B. ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

1.- ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Η ολοκλήρωση του οδικού δικτύου (εθνικό -επαρχιακό - δημοτικό) αποτελεί στόχο πρώτης προτεραιότητας καθώς με την επίτευξη του βελτιώνονται οι συνθήκες διαβίωσης των Ευρυτάνων και δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες για την εκπλήρωση των υπολοίπων στόχων του προγράμματος.

Για τον λόγο αυτό και για να αντιμετωπισθούν οι υφισταμένες και μελλοντικές κυκλοφοριακές ανάγκες κατά τρόπο που να εξασφαλίζουν την οικονομία, την ασφάλεια και την μέγιστη δυνατή εξυπηρέτηση προτείνονται τα παρακάτω έργα:

- Ολοκλήρωση της Εθνικής οδού Λαμία - Καρπενήσι- Αργίριο.
- Βελτίωση - τεχνικά και ασφαλτόστρωση δρόμου, Κρέντη - Αγραφα - Τρίδενδρο - Τροβάτο - όρια Νομού.
- Κατασκευή γέφυρας Κρικελλοποτάμου.
- Ολοκλήρωση δρόμου Αμφιλοχία- Γεφ. Τατάρνας - Βίνιανη - Δάφνη - Μαυρομάτα- Νεραίδα.
- Βελτίωση - τεχνικά - και ασφαλτόστρωση δρόμου Παπαδιά- Δομνιοί.
- Βελτίωση - τεχνικά- ασφαλτόστρωση δρόμου Στεφάνι - Μηλιά - Φιδάκια - Αγ. Βλαχέρνα.
- Βελτίωση - τεχνικά- και ασφαλτόστρωση δρόμου Ραπτόπουλο - Ν. Αργύρι.
- Βελτίωση - τεχνικά - και ασφαλτόστρωση δρόμου Λεπιανά - Γεφ. Τέμπλας - Όρια Νομού .
- Κατασκευή γέφυρας Γρανισσιώτη.
- Ολοκλήρωση δρόμου Ανιάδα - Συγκρέλλο- Ξυγιοι Θεόδωροι.
- Βελτίωση - τεχνικά- και ασφαλτόστρωση δρόμου Κέδρα - Κ. Ραπτόπουλο - Ιτέα.
- Βελτίωση - τεχνικά - ασφαλτόστρωση δρόμου Δομνίστα - Ροσκά- Πρόδρομος.
- Βελτίωση - τεχνικά- και ασφαλτόστρωση δρόμου Προυσσός - Καστανιά - Πρόδρομος.
- Βελτίωση - τεχνικά- και ασφαλτόστρωση δρόμου Κερασοχώρι - Χρύσω - Αγ. Δημήτριος.
- Βελτίωση - τεχνικά και ασφαλτόστρωση δρόμου Στάβλοι - Αμπλιανη.
- Βελτίωση - τεχνικά και ασφαλτόστρωση δρόμου Δάφνη - Παπαδιά.
- Βελτίωση - τεχνικά και ασφαλτόστρωση δρόμου Φουσιανά - Βασιλέσι.
- Βελτίωση - τεχνικά και ασφαλτόστρωση δρόμου Χόχλια - Βράχα Μαυρόλογγος- Νεραίδα.
- Βελτίωση - τεχνικά - και ασφαλτόστρωση δρόμου Γοργιανάδες - Κορυσχάδες- Βουτύρο.
- Βελτίωση - τεχνικά - και ασφαλτόστρωση δρόμου Σαρκίνη - Καταβόθρα.
- Βελτίωση - τεχνικά - και ασφαλτόστρωση δρόμου Αγία Τριάδα - Καρπενήσι.

- Βελτίωση - τεχνικά - και ασφαλτόστρωση δρόμου Ασπρόπυργος-Βελωτά-Σαρκίνη.
- Βελτίωση - τεχνικά - και ασφαλτόστρωση δρόμου Καλεσμένο - Παπαρούσι.
- Βελτίωση - τεχνικά - και ασφαλτόστρωση δρόμου Δομνίστα - Μεσοκώμη - Ανινος.
- Βελτίωση - τεχνικά - και ασφαλτόστρωση δρόμου Λάπατα - Αρέντα - Κερασιά
-
- Παράκαμψη Φουρνάς.
- Παράκαμψη στροφών Βούλπης.
- Βελτίωση - τεχνικά - και ασφαλτόστρωση δρόμου Καρπενήσι - Μεγάλο Χωριό - Καρίτσα - Χελιδόνα- Αγία Βλαχέρνα.
- Βελτίωση ασφαλτοστρωμένου υπάρχοντος επαρχιακού οδικού δικτύου .
- Κατασκευή υπόλοιπου οδικού δικτύου μεταξύ όλων των δημοτικών διαμερισμάτων του Νομού .
- Βελτίωση - τεχνικά- και ασφαλτόστρωση εσωτερικού δικτύου των οικισμών.
- Μεταφορά του ΚΤΕΛ σύμφωνα με την πρόταση του Γ.Π.Σ.
- Κατασκευή χώρων στάθμευσης.
- Κατασκευή ελικοδρομίου στο Καρπενήσι.
-

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας , Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας , Δήμοι.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η γεωμορφολογία του εδάφους , το πολυσχιδές υδρογραφικό δίκτυο σε συνδυασμό με το πλούσιο υδάτινο δυναμικό δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες παραγωγής « ήπιας μορφής» ενέργειας.

Μετά την θεσμική απελευθέρωση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας είναι σκόπιμη για την αξιοποίηση των φυσικών πόρων του νομού δίχως επιπτώσεις στο περιβάλλον:

- Η Κατασκευή μικρών υδροηλεκτρικών έργων στα Σελλά, Παπαδιά, Τσούκα Βράχας, Πλατάνια (δήμου Ασπροποτάμου) κ.λ.π.
- Η δημιουργία πάρκων αιολικής ενέργειας στο Βελούχι και στη θέση Μάρτσα του Δήμου Φουρνάς.
- Η ολοκλήρωση πυρολυτικού εργοστασίου Βούλπης.

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Δήμοι , Ευρυτανία Α.Ε , ιδιώτες.

3. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Για την βελτίωση της ποιότητας της ζωής των Ευρυτάνων προτείνεται:

- Ο Εκσυγχρονισμός των τηλεπικοινωνιών με την ολοκλήρωση του συστήματος ασύρματης και ψηφιακής τεχνολογίας .
- Η δημιουργία πάρκου κεραιών για την λειτουργία κινητής τηλεπικοινωνίας.

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ : Ο.Τ.Ε., ιδιώτες.

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

1 α. ΓΕΩΡΓΙΑ

Ο ορεινός χαρακτήρας της Ευρυτανίας δρα ανασταλτικά στην παραγωγή πολλών γεωργικών προϊόντων . Υπάρχουν όμως και είδη που ευδοκούν στα Ευρυτανικά εδάφη δίνοντας προϊόντα υψηλής ποιότητας . Αξίζει λοιπόν η χρηματοδότηση- επιδότηση και υποβοήθηση ανάληψης πρωτοβουλιών για :

- Νέες καλλιέργειες καρυδιάς - καστανιάς .
- Δενδροκαλλιέργειες ανθεκτικές σε ψυχρό κλίμα (μηλιές , κερασιές κ.λ.π)
- Καλλιέργειες προϊόντων για ζωοτροφές .
- Καλλιέργειες αμπελιών (συγκεκριμένου τύπου) για την παραγωγή κρασιού υψηλής ποιότητας .
- Καλλιέργειες αρωματικών φυτών .
- Βιοκαλλιέργειες .

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Υπουργείο Γεωργίας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας, Ιδιώτες

1 β. ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Τα Ευρυτανικά κτηνοτροφικά προϊόντα είναι υψηλής ποιότητας και για το λόγο αυτό είναι περιζήτητα στην αγορά τόσο του νομού όσο και των υπολοίπων πόλεων .

Η συστηματική ενασχόληση των κατοίκων με τον τομέα αυτόν μετά την δημιουργία κατάλληλων προϋποθέσεων (εκπαιδευτικά προγράμματα οργάνωσης - διαχείρισης συγχρόνων μονάδων , επιτόπου καλλιέργειες ζωοτροφών) θα οδηγήσει σε αύξηση της παραγωγής με παράλληλη μείωση του κόστους αυτής .

Προτείνονται:

- Δημιουργία προτύπων ποιμνιοστασίων .
- Δημιουργία προτύπων χοιροτροφικών μονάδων .
- Δημιουργία προτύπων πτηνοτροφικών μονάδων ημιελεύθερης βοσκής .
- Βελτίωση βοσκοτόπων .
- Βελτίωση υφισταμένου αγροτικού οδικού δικτύου .
- Οργάνωση μονάδων μελισσοκομίας .
- Οργάνωση μονάδων εκτροφής σαλιγκαριών .

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Υπουργείο Γεωργίας , Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας, Δήμοι , ιδιώτες .

1γ. ΔΑΣΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Τα πλούσια Ευρυτανικά δάση μπορούν να συνεισφέρουν θετικά στην οικονομία όχι μόνο μέσω του τουρισμού αλλά και της δασικής παραγωγής.

Για το λόγο αυτό προτείνεται :

- Βελτίωση υφισταμένου δασικού οδικού δικτύου.
- Τεχνική υποστήριξη υλοτομικών εργασιών .
- Ανόρθωση δασών .
- Αναδιάρθρωση δασικών εκμεταλλεύσεων.

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Υπουργείο Γεωργίας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας.

1δ. ΑΛΙΕΙΑ

Μετά τις θετικές επιπτώσεις στην οικονομία του Νομού από την παραγωγή πέστροφας και κυπρίνου προτείνεται :

- Επέκταση μονάδων καλλιέργειας χελιού , πέστροφας και κυπρίνου στην λίμνη Κρεμαστών .
- Δημιουργία ιχθυογεννητικού σταθμού στη θέση Τσούκα του Δήμου Φουρνάς.

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Δήμοι , Ευρυτανία Α.Ε

1ε Θ Η Ρ Α

Στον τομέα αυτό είναι σκόπιμη η ανάληψη πρωτοβουλιών που θα συνεισφέρει στη διαφύλαξη της άγριας πανίδας του Νομού.

Προτείνονται:

- Βελτίωση βιοτόπων για την άγρια πανίδα
- Θηραματοπονία (αναπαραγωγή ορεινής πέρδικας).
- Ξδρυση κυνηγετικών πάρκων.

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Υπ. Γεωργίας , Κυνηγετικός Σύλλογος.

2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ- ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Η βιομηχανία στο Νομό μετά το κλείσιμο των εργοστασίων της ΔΑ.ΒΙ.Ε. και της ΕΥΡΥΤΕΧ είναι ανύπαρκτη.

Η δημιουργία μικρομεσαίων επιχειρήσεων μπορεί και πρέπει να συμβάλει στο άμεσο μέλλον θετικά στην ανάπτυξη του Νομού .

Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η υποστήριξη καλά σχεδιασμένων και οραματικών προσπαθειών για τη δημιουργία μικρομεσαίων επιχειρήσεων .

Προτείνονται:

- Επαναλειτουργία των εργοστασίων της Πειραϊκής Πατραϊκής και της ΔΑ.ΒΙ.Ε. .
- Διαφύλαξη - επανενεργοποίηση της αναπτυξιακής εταιρείας ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ Α.Ε.
- Ξύδρωση μικρομεσαίων επιχειρήσεων μεταποίησης προϊόντων ξύλου.
- Λειτουργία ξυλουργικού εργοστασίου της Φουρνάς.
- Ξύδρωση επιχειρήσεων παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων.
- Ξύδρωση επιχειρήσεων τυποποίησης γεωργικών και παραδοσιακών προϊόντων και καθιέρωση σήματος ποιότητας.
- Ανάπτυξη παραδοσιακής οικοτεχνίας.
- Ξύδρωση επιχειρήσεων εμφιάλωσης νερού.
- Ξύδρωση επιχειρήσεων εξόρυξης και επεξεργασίας πέτρας και μαρμάρου.
- Δημιουργία βιοτεχνικού πάρκου.
- Ξύδρωση επιχειρήσεων αποξηραμένων λουλουδιών και τυποποίησης βοτάνων
- Ξύδρωση επιχείρησης συλλογής - τυποποίησης μανιταριών .

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ : Ιδιώτες , Ευρυτανίας Α.Ε , ΕΟΜΕΧ, Δήμοι

3. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο τουρισμός αποτελεί τον κύριο μοχλό ανάπτυξης της Ευρυτανίας.

Τα πυκνά δάση , τα ποτάμια , η λίμνη Κρεμαστών , οι εναλλαγές του τοπίου δημιουργούν ένα περιβάλλον ιδιαίτερου φυσικού κάλους που προσελκύει χιλιάδες τουριστών.

Παράλληλα αρκετά αξιόλογα μοναστήρια και ιστορικά μνημεία γίνονται πόλος έλξης πολλών τουριστών.

Για τη διατήρηση της ανοδικής τάσης του τουρισμού προτείνεται :

- Δημιουργία τράπεζας πληροφοριών για την προβολή και διαφήμιση του τουριστικού προϊόντος.
- Αύξηση αγροτουριστικών καταλυμάτων.
- Αξιοποίηση του λόφου Αγ. Δημητρίου και Κόνισκου.
- Αξιοποίηση της λίμνης Κρεμαστών και ποταμών.
- Εγκατάσταση τηλεκαμπίνας για τη σύνδεση του Καρπενησίου με το Βεχούχι.
- Διάσωση και προβολή των εκκλησιών και μοναστηριών (Προυσού , Τατάρνας , Βράχας , Κλειστού , Αγράφων , Ψιανών κ.λ.π.) .
- Αξιοποίηση φαραγγιών (Πανταβρέχη , Δήμος Δομνίστας, Τσουκάς. Δήμος Φουρνάς, Δήμος Απεραντίων κ.λ.π.).
- Δημιουργία μικρών χώρων CAMPING αναψυχής κατά μήκος ποταμών και στα δάση.
- Ανάδειξη ιστορικών και πολιτιστικών μνημείων .

- Ανάδειξη περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλους .
- Ανάπτυξη ιαματικών πηγών Λεπιανών.
- Αξιοποίηση τοποθεσιών « Το Σπίτι του Διαβάτη », « Ζαχαράκη».
- Κατασκευή ορειβατικού καταφυγίου -ΣΑΛΕ στην Χελιδόνα.
- Ανάπλαση παραδοσιακών και ιστορικών οικισμών (Φιδάκια, Μαραθιάς , Π. Βίνιανη κ.λ.)
- Χάραξη ορειβατικών μονοπατιών .

α. Διεθνές Μονοπάτι Ε 4

- Αλλαγή διαδρομής στο Βόρειο Τμήμα του Νομού καθώς η παλαιά χάραξη είναι σε ασφαλτοστρωμένο δρόμο. Η νέα διαδρομή και η χάραξη θα είναι από Πετρίλο - Τροβάτο - Ασπρόρεμα - Επινιανά - Μοναστηράκι - Κωνσταντίνα.
Μήκος 40 χιλιόμετρα.
- Νέα σήμανση Ε4 από Μοναστηράκι - Κρέντη . Μήκους 15 χιλιομέτρων.
- Νέα σήμανση - Βελτίωση Ε4 από Κρέντη - Καρπενήσι . Μήκους 25 χιλιομέτρων.
- Νέα σήμανση - Βελτίωση Ε4 από Καρπενήσι - Καλλιθέα - Μυρική - Κρίκελλο - Στάβλοι - Σταυροπήγιο - Λεύκα. Μήκους 40 χιλιόμετρα.
- Χάραξη - σήμανση από Πρόδρομο - Κοντίβα - Πανταβρέχη – Στουρνάρα.
-

β.-Διανομαρχιακά Μονοπάτια.

- Νέα χάραξη και σήμανση από Κρέντη - Μάραθο - ☐ Αγραφα - Λίμνη Πλαστήρα - Μπελοκομύτη . Μήκους 45 χιλιόμετρα.
- Χάραξη - σήμανση από Προυσό - Τόρνο - Χαλικόβρυση - Δρυμώνα. 25 χιλιόμετρα.
- Χάραξη - σήμανση από Προυσό - Αραποκέφαλα- Μακριά Λογγά. Μήκους 20 χιλιομέτρων.
-

γ.- Τοπικά Μονοπάτια.

Χάραξη - Σήμανση μονοπατιού από :

- Καρπενήσι - Γοργιανάδες- Παναγία Κουμασίων - Μοσχοπλάϊ Χελιδόνας - Αγία Βλαχέρνα - Φιδάκια. Μήκους 35 χιλιόμετρα.
- Κεφαλόβρυσο - Κλαυσί μήκους 8 χιλιομέτρων.
- Παλαιό Μικρό Χωριό - Γαύρος - Κλαυσί - Κόνισκος - ☐ Άγιος Ανδρέας- Καρπενήσι . Μήκους 20 χιλιομέτρων.
- Καρπενήσι - ☐ Άγιοι Απόστολοι - Πέτρα- Προφήτης Ηλίας - Αγία Τριάδα - Δομιανοί - ☐ Άγιος Αθανάσιος - Καρπενήσι . Μήκος 35 χιλιόμετρα.
- Καρπενήσι - Βελούχι - Αγία Τριάδα. Μήκος 12 χιλιόμετρα .
- Μεγάλο Χωριό - Καλιακούδα (κορυφή) μήκος 7 χιλιόμετρα.
- Μεγάλο Χωριό - Κοντίβα -Στουρνάρη - Ψιανά - Καλιακούδα (Λακώματα) Μήκος 18 χιλιόμετρα.
- Μεγάλο Χωριό - Ανιάδα - Συγκρέλλο - Ε4 . Μήκος 10 χιλιόμετρα.
- Μοναστηράκι - συνοικισμός - Φτέρη - Βουνό Φτέρη με δύο παραλλαγές η μία προς Λιθοχώρι και η άλλη προς το Ραπτόπουλο.
- Μοναστηράκι - Βλαχοπούλα- Απιδιά-Στουρνάρακι - Επινιανά. Μήκους 35 χιλ.

- Στουρνάρα - Ροσκά - Πρόδρομος - Καστανιά- Καστανούλα - Διπτόταμα. Μήκος 25 χιλιόμετρα.
- Γέφυρα Μέγδοβα - Γέφυρα Επισκοπής - Παλαιοχώρι - Γέφυρα Μανώλη - Γέφυρα Τατάρνας - Γέφυρα Τέμπλας 60 μήκος χιλιόμετρα.
- Χάραξη - σήμανση από Διπτόταμα- Καστανούλα- Καστανιά - Αποκλείστρα - Γούρνες . Μήκος 15 χιλιόμετρα.
- Χάραξη - σήμανση □Αγιος Γεώργιος- Φαράγγι Ψηλού Γεφυριού -Τόρνος- Μεγάλη Βρύση -Κορομηλιά - Τριανταφυλλιά. Μήκος 20 χιλιομέτρων.
- Χάραξη - σήμανση Μοναστηράκι Προυσού - Μαύρη σπηλιά- Παχόβρυση - □Αγιοι Απόστολοι - Προυσό. Μήκος 8 χιλιομέτρων .
- Χάραξη- σήμανση Προυσός -Ζυγός - Πόλεμος- Εσοχώρια - Κόψη - Καταβόθρα . Μήκος 35 χιλιομέτρων.

Εικόνα 4.2

Χειμωνιάτικο πρωινό, Χελιδόνα.

4. ΕΡΕΥΝΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Η Ευρυτανία παρότι δεν είχε αρκετούς μεγάλους σεισμούς (ανήκει στην κατηγορία σεισμικής επικινδυνότητας II με εξαίρεση ένα κομμάτι του Δήμου Φουρνάς που ανήκει στην κατηγορία III) παρουσιάζει έντονο πρόβλημα ανοικοδόμησης στους περισσότερους οικισμούς της. Και τούτο διότι οι σεισμοί της δεκαετίας του 60 και τα κατολισθητικά φαινόμενα που παρουσιάστηκαν σε ορισμένες περιοχές έγιναν η αφορμή (ενώ η αιτία ήταν κοινωνικοί - οικονομικοί λόγοι) για ένα μαζικό χαρακτηρισμό των οικισμών ως κατολισθήσιμων.

Σήμερα καθώς οι περισσότεροι αναζητούν την επιστροφή στο φυσικό περιβάλλον ο προαναφερόμενος χαρακτηρισμός αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα ανάπτυξης του νομού.

Αποτελεί λοιπόν θέμα ζωτικής σημασίας για το νομό ο προαναφερόμενος αποχαρακτηρισμός. Τούτο βέβαια θα πρέπει να γίνει μετά από σύνταξη γεωλογικών - γεωτεχνικών - υδρολογικών μελετών που να βεβαιώνουν την δυνατότητα χαρακτηρισμού των οικισμών ως γεωλογικά σταθερών.

Μετά τα παραπάνω προτείνονται:

- Διαχρονική εξέταση των κατολισθητικών φαινομένων στην Ευρυτανία μετά από την συλλογή των μέχρι τώρα εκπονηθεισών γεωλογικών μελετών και συσχέτισής των με νέες που θα εκπονηθούν για όλους τους οικισμούς που έχουν θεσμικό πρόβλημα ανοικοδόμησης.
- Οριστικές εδαφοτεχνικές μελέτες οικισμών μετά την πραγματοποίηση απαιτούμενων ερευνών νεοεντασσομένων σε σχέδιο περιοχών .

Ακόμη προτείνεται:

- Η έρευνα για την πυρόλυση της βιομάζας.
- Η έρευνα για την ανάπτυξη βιοκαλλιέργειών στα ευρυτανικά εδάφη.
- Η έρευνα εκμετάλλευσης υδάτινου δυναμικού της περιοχής.

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε , ΙΓΜΕ . Υπ. Βιομηχανίας , ΕΘΙΑΓΕ .

Εικόνα 4.4: Με θέα το Βελούχι

Δ. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

1. ΥΓΕΙΑ - ΠΡΟΝΟΙΑ

Για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των μόνιμων κατοίκων και την υποβοήθηση προσέλευσης νέων κατοίκων - τουριστών κρίνονται απαραίτητα τα παρακάτω:

- Εξοπλισμός αγροτικών ιατειρών .
- Ανάπτυξη Τηλεϊατρικής.
- Αποπεράτωση νεκροταφείου Καρπενησίου .
- Αύξηση κλινών του Γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου Καρπενησίου.
- Βελτίωση υφισταμένων παιδικών σταθμών και ίδρυση νέων σύμφωνα με το εγκεκριμένου Γ.Π.Σ της πόλης του Καρπενησίου.
- Βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής του Γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου Καρπενησίου.
- Επέκταση - εξοπλισμός της υπάρχουσας ορθοπαιδικής κλινικής.
- Λειτουργία εντατικής μονάδος.
- Αγορά κινητής μονάδας ασθενοφόρου.
- Αγορά αυτοκινήτου για το πρόγραμμα « βοήθεια στο σπίτι ».

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας, Δήμος Καρπενησίου.

2. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η γνώση της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί εχέγγυο της διατήρησης κάθε λαού. Ακόμη, η ανάδειξη των πολιτισμικών στοιχείων κάθε περιοχής μπορεί να συντελέσει μέσω του τουρισμού στην ανάπτυξη του νομού.

Για τον λόγο αυτό προτείνεται :

- Δημιουργία μονάδας τεκμηρίωσης για την καταγραφή , διαφύλαξη , ανάδειξη και προβολή των πολιτιστικών μνημείων .
- Συντήρηση βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων .
- Δημιουργία μουσείου για την προβολή των ιστορικών , θρησκευτικών και πολιτιστικών ευρημάτων .
- Έρευνα και ανασκαφές ιστορικών χώρων .
- Κατασκευή Παγοδρομίου .
- Κατασκευή γηπέδου γκόλφ.

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Υπουργείο Πολιτισμού, Νομαρχιακή Αυτ/ση Ευρ/νίας, Δήμοι.

3. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η ραγδαία αύξηση του τουρισμού στην Ευρυτανία οφείλεται κυρίως στο απaráμιλλο φυσικό περιβάλλον και την στροφή των ανθρώπων προς τη φύση .

Αποτελεί καθήκον όλων η ανάληψη πρωτοβουλιών για την διατήρηση του περιβάλλοντος στη σημερινή σχεδόν παρθένα μορφή του .

Για το λόγο αυτό προτείνονται:

- Προστασία του δάσους με μηχανισμούς πρόληψης.
- Οικολογικά μονοπάτια διδασκαλίας για τη φύση.
- Ολοκλήρωση δικτύων ύδρευσης - αποχέτευσης - επεξεργασία λυμάτων .
- Δημιουργία τριών χώρων υγειονομικής ταφής- απορριμμάτων μέσω δημοτικών συνεργασιών . Διαχείριση απορριμμάτων.
- Κατασκευή σφαγείων στους δήμους του νομού.

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: Ν. Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας, ΥΠΕΧΩΔΕ, Δ.Ε.Υ.Α.

Εικόνα 4.5: Εκκλησία Αγ. Ταξιάρχη, στο Μάραθο

Ε. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Για την αύξηση της παραγωγικότητας , την παρακολούθηση των εξελίξεων και μεταβολών που συμβαίνουν καθημερινά και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας κάθε είδους προϊόντος επιβάλλεται:

- Άμεση μηχανοργάνωση όλων των διοικητικών μηχανισμών και των επιχειρήσεων .
- Κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού στις νέες τεχνολογίες.

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α., Υπ. Παιδείας , Ν.Α. Ευρυτανίας , Δήμοι , Ιδιώτες.

ΣΤ. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Για την υλοποίηση του προτεινόμενου προγράμματος είναι αναγκαία.

- Η στελέχωση των Νομαρχιακών και Δημοτικών Υπηρεσιών.
- Η εκπόνηση μελέτης αναγνώρισης και επιλογής θέσης του Ελικοδρομίου Καρπενησίου.
- Η εκπόνηση τεchnο-οικονομικών μελετών για την εκτέλεση των προτεινόμενων έργων .
- Η άμεση κτηματογράφηση των περιοχών που παρουσιάζουν έντονο τουριστικό ενδιαφέρον .

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΥΠΕΧΩΔΕ , ΥΠ.ΕΣΔΔΑ, Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.) , ιδιώτες.

Εικόνα 4.6: Αγραφα

5. ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Κανένας στόχος δεν επιτυγχάνεται και κανένα πρόγραμμα δεν υλοποιείται αν δεν υπάρχουν οι κατάλληλες θεσμικές και οργανωτικές προϋποθέσεις. Αυτές είναι που θα οδηγήσουν όσους καλούνται να εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

Για το λόγο αυτό προτείνεται :

- Ο απόλυτος καθορισμός αρμοδιοτήτων των Κεντρικών, Περιφερειακών Νομαρχιακών διοικητικών μηχανισμών.
- Ο εκσυγχρονισμός, η στελέχωση και εξοπλισμός των Περιφερειακών και Νομαρχιακών Διοικητικών μηχανισμών (θέσπιση ειδικών κινήτρων για την στελέχωση υπηρεσιών της Ευρυτανίας).
- Η υποστήριξη και στελέχωση της αναπτυξιακής εταιρείας ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ Α.Ε .
- Η απλούστευση και αποκέντρωση του συστήματος χορήγησης ενισχύσεων στον ιδιωτικό τομέα (Γεωργία, Αγροτουρισμός, μεταποίηση, τουρισμός κ.λ.π.).
- Η θέσπιση ειδικών κινήτρων ανάπτυξης επενδύσεων στους ορεινούς όγκους (τροποποίηση νόμου 2601/1998).
- Η θέσπιση κανόνων διαχείρισης του υδάτινου δυναμικού (ποτάμια, λίμνες κ.λ.π.) για αθλητικούς και τουριστικούς σκοπούς.
- Η άρση της απαγόρευσης χορήγησης άδειας λειτουργίας αγροτουριστικών καταλυμάτων από τον Ε.Ο.Τ.
- Η Δημιουργία Δ/σης Τουρισμού στο Καρπενήσι.
- Ο χαρακτηρισμός χώρων ως εθνικών πάρκων, μνημείων της φύσης (λόφος Κόνισκου, Αγίου Δημητρίου κ.λ.π.).

Εικόνα 4.7: Αποψη της Λίμνης Κρεμαστών.

Εικόνα 4.8: Ευρυτανικό τοπίο: μονοπάτι από από τη Ροσκά στα Δολιανά

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Από την καταγραφή των έργων που προτάθηκαν σαν αναγκαία τόσο από την Νομαρχία Ευρυτανίας όσο και από τους νεοσύστατους Δήμους και τους Φορείς της πόλης διαπιστώνεται υπερβολικά μεγάλος ο αριθμός έργων σε σχέση με την έκταση του νομού και τα απογραφικά πληθυσμιακά δεδομένα.

Τούτο όμως δεν είναι αποτέλεσμα μιας παράλογης σοβινιστικής και άπληστης πολιτικής* είναι ενδεικτικό –αποδεικτικό του «προβληματικού» του νομού είναι αποτέλεσμα της παντελούς απομόνωσης, των συσσωρευμένων ελλείψεων σε θέματα βασικών υποδομών λόγω μη χρηματοδότησης του μέχρι πριν δυο δεκαετίες περίπου.

Αν αποτελεί πρόθεση της Πολιτείας η διατήρηση του Νομού, των δήμων, αν στόχος είναι η ισόρροπη ανάπτυξη όλων των νομών της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας τότε πράγματι είναι αναγκαία η εκτέλεση όλων των προτεινόμενων έργων.

Γιατί μόνο έτσι :

α) θα καλυφθούν ανάγκες σε στοιχειώδη έργα υποδομών (π.χ. έργα οδοποιίας για την επίτευξη της βατότητας των δρόμων),

β) θα δοθούν κίνητρα στους λιγοστούς που παραμένουν στον τόπο τους, και στους ετεροδημότες να επιστρέψουν και να ξαναζωντανέψει η ύπαιθρος.

γ) είναι δυνατή η υλοποίηση των προγραμμάτων ανάπτυξης των ορεινών όγκων.

Άλλωστε η ταυτότητα των απόψεων ως προς τα απαιτούμενα έργα τόσο από την πλευρά της Νομαρχίας όσο και των Δήμων και των φορέων μαρτυρεί και αυτή την αναγκαιότητα εκτέλεσης-υλοποίησής των.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν και εκτελεσθούν όλα τα προτεινόμενα έργα ιεραρχημένα όπως παρακάτω.

A' ομάδα: σημαντικά έργα A' προτεραιότητας

Σαν πρώτης προτεραιότητας έργα θα χαρακτηρίσουμε εκείνα που, είτε συμπληρώνουν και ολοκληρώνουν βασικές υποδομές, είτε αποτελούν προϋπόθεση για την επιτυχημένη εξέλιξη άλλων δράσεων. Έτσι, προτείνουμε:

Στον τομέα των υποδομών

→ **Εθνική οδός Λαμία-Καρπενήσι Αργίνιο**: πρόκειται για έργο εξαιρετικής σπουδαιότητας όχι μόνο γιατί συνδέει το Καρπενήσι με μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά και γιατί ενώνει την ανατολική με την Δυτική Ελλάδα και μπορεί ακόμη

να θεωρηθεί ως παρακλάδι του δρόμου Ηγουμενίτσα-Βόλος, που είναι έργο εθνικής σημασίας.

→ Δρόμος Κρέντη- Άγραφα- Τροβάτο- όρια Νομού. Το έργο της ολοκλήρωσης του δρόμου αυτού εντάσσεται σ' αυτή την κατηγορία διότι αποτελεί τμήμα του πρωτεύοντος επαρχιακού δικτύου το οποίο, παρότι συνδέει το Δήμο Αγράφων (όπου υπάρχει δυναμική έντονης τουριστικής ανάπτυξης και αρκετός- συγκριτικά- πληθυσμός) με το Καρπενήσι, είναι ακόμη χωματόδρομος με κάκιστα γεωμετρικά χαρακτηριστικά.

Είναι σκόπιμη η εκτέλεση και των δυο παραπάνω έργων μετά από σύνταξη σχετικής τεχνικο-οικονομικής μελέτης η οποία θα προτείνει τη βέλτιστη λύση που θα εξασφαλίζει την οικονομία, την ταχύτητα και την ασφάλεια των μεταφορών

Στον τομέα του περιβάλλοντος

Κρίνεται απαραίτητη και επείγουσα η σύνταξη μελέτης διαχείρισης απορριμμάτων ώστε να είναι ένα ώριμο έργο για ένταξη στο 3^ο Κ.Π.Σ. Έτσι θα διατηρηθεί η καθαρότητα του περιβάλλοντος που αποτελεί τον πόλο έλξης των τουριστών.

Στον τομέα του τουρισμού ο οποίος αποτελεί τον κυρίαρχο παράγοντα της οικονομικής δραστηριότητας προτείνεται τόσο η βελτίωση της τουριστικής υποδομής σε θέσεις που ήδη παρουσιάζουν έντονο ενδιαφέρον (π.χ. βελτίωση βατότητας προς φαράγγι Πανταβρέχη) όσο και η κατάρτιση των νέων για την αύξηση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών.

Τέλος στον τομέα της εκπαίδευσης με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση γίνεται επιτακτικότερη η ανάγκη κατασκευής σύγχρονου εκπαιδευτηρίου για τη λειτουργία του Ενιαίου Λυκείου.

Β' Ομάδα: Έργα υποδομών και τόνωσης της απασχόλησης

Στην κατηγορία αυτή εντάσσεται :

- α) Η ολοκλήρωση του επαρχιακού δικτύου :κατασκευή γεφυρών, ασφαλ- τόστρωση, παραλλαγές για βελτίωση προβληματικών χαράξεων . Ιδιαίτερη σημασία έχει η κατασκευή οδικού δικτύου που να συνδέει γειτονικούς Δήμους. Ο υφιστάμενος σχεδιασμός είναι ακτινωτός με κέντρο το Καρπενήσι. Έτσι συμβαίνει δύο γειτονικοί Ο.Τ.Α. να επικοινωνούν μεταξύ τους δια μέσου της πρωτεύουσας του Νομού, ή πάντως διανύοντας ένα μεγάλο κύκλο.
- β) Η κατασκευή του ελικοδρομίου που θα συμβάλει τόσο στην τουριστική ανάπτυξη όσο και στη βελτίωση του κοινωνικού εξοπλισμού του νομού.
- γ) Η δημιουργία Χ.Υ.Τ.Α. ή η εφαρμογή της εκπονηθείσας μελέτης διαχείρισης απορριμμάτων
- δ) Η ανάδειξη των μνημείων του νομού .

- ε) Η ολοκλήρωση των προτεινομένων έργων στον τομέα της εκπαίδευσης
- στ) Η αξιοποίηση της λίμνης Κρεμαστών
- ζ) Η κατάρτιση-επιμόρφωση των νέων στους τομείς που έχουν προταθεί
- η) Η κατασκευή μικρών υδροηλεκτρικών Φραγμάτων με παράλληλη τουριστική αξιοποίηση των περιοχών αυτών και δημιουργία ιχθυογεννητικών σταθμών που θα γίνουν από την Αναπτυξιακή εταιρεία ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ ΑΕ που έχει ήδη κάνει μια πιλοτική εφαρμογή σε αντίστοιχα έργα.

Γ' Ομάδα: Λοιπές δράσεις για την ολοκλήρωση των στόχων

Μετά την ολοκλήρωση των προαναφερομένων έργων, κρίνεται σκόπιμο για την πλήρη επίτευξη των στόχων της περιφερειακής ανάπτυξης, η εκτέλεση όλων των έργων που καταγράφηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο ως απαραίτητα για τη βελτίωση του επιπέδου ζωής των Ευρυτάνων.

Βέβαια, επειδή κανένας στόχος δεν επιτυγχάνεται και κανένα πρόγραμμα δεν υλοποιείται αν δεν υπάρχει ικανή και αποτελεσματική δημόσια διοίκηση, θα πρέπει άμεσα και πριν ακόμη από την έναρξη των έργων να στελεχωθούν και αναβαθμισθούν οι Τεχνικές Υπηρεσίες του νομού.

Ακόμη είναι απαραίτητο για την εύρυθμη λειτουργία αυτών των Υπηρεσιών:

- ✓ α) Ο εξοπλισμός τους με σύγχρονα μέσα και η επιμόρφωση των στελεχών σ' αυτά αλλά και σ' όλες τις νέες τεχνολογίες της ειδικότητάς τους.
- ✓ β) η χορήγηση κινήτρων για την προσέλκυση και παραμονή επιστημόνων στις Δημόσιες Υπηρεσίες.

Τέλος θα πρέπει να γίνει απ' όλους τους εμπλεκόμενους φορείς αποδεκτό ότι η διαχείριση των έργων πρέπει να γίνεται με αυστηρά τεχνοκρατικά κριτήρια και όχι στη βάση πολιτικών ή μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων.

Σαν... επίλογος

Η εργασία αυτή δεν φιλοδοξεί να αποτελέσει βασικό σημείο αναφοράς για την υλοποίηση και εφαρμογή του 3^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, ούτε διεκδικεί το αλάθητο και το απόλυτο των απόψεων και των συμπερασμάτων της.

Θεωρούμε, απλά, ότι σκύψαμε με ζήλο στο πρόβλημα της ανάπτυξης του νομού μέσα από το 3^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και με τη γνώση και ανάλυση των παραμέτρων του προβλήματος, οδηγηθήκαμε σε προτάσεις που πιστεύουμε ότι είναι ρεαλιστικές, τεκμηριωμένες και εφαρμόσιμες.

Αν και ζούμε και εργαζόμαστε σ' αυτό τον όμορφο και προβληματικό νομό, προσπαθήσαμε να δούμε τα πράγματα όσο γίνεται πιο απόμακρα, ψυχρά και τεχνοκρατικά.

Ευελπιστούμε έτσι, ότι συμβάλουμε έστω και σε μικρό βαθμό, στην ισόρροπη και ορθολογική ανάπτυξη του τόπου μας.

Με την ελπίδα ότι προσθέτουμε ένα μικρό λιθαράκι στο οικοδόμημα της προόδου του Νομού μας, θα πρέπει να ευχαριστήσουμε το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος – Τμήμα Ανατολικής Στερεάς και τη Διοικούσα Επιτροπή του, που μας έδωσε αυτή την ευκαιρία με την ανάθεση της παρούσας εργασίας.

Καρπενήσι, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 99

ΟΙ ΣΥΝΤΑΞΑΝΤΕΣ

Δημήτριος Μπαμπαλής

Πολιτικός Μηχανικός
Ε.Μ.Π.

Μαρία Παπαδοπούλου

Πολιτικός Μηχανικός
Α.Π.Θ.

Κων/νος Κεχριμπάρης

Μηχανολόγος Μηχανικός
Π. Πατρών